

Türk-iş

SAYI: 95

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

OCAK
1971

YIL : 8
SAYI : 95

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRİSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır Sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

- Türk-İş Dergisi Basın Ahlâk Yasasına uyar.
- Türk-İş Basın ve Halkla Müna-sebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da BAŞNUR Matbaasında dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmış; klişeler, Doğan Klişede yapılmıştır.

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru,

Türk İşçi Hareketinin tarihinde, önemli günler ve olaylar geçmiştir. Ama bu önemli günler içinde 31 Ocak 1970'in ayrı bir özelliği vardır ve gerçekten yıllar geçse de unutulmayacaktır.

Türk-İş'e yapılan bombalı saldırıyı protesto etmek amacıyla 31 Ocak günü bütün Türkiye'de 1 milyon işçi «iş durdurma» eylemine geçmiş ve bunu başarı ile yürütmüştür. Geniş ve olumlu yankı uyandıran bu hareket, Türk-İş'in gücünü göstermesi ve Türk işçisinin sendikacılık bilincine sahip olduğunu ispatlaması bakımından büyük bir önem taşımıştır. Bu konuda Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç verdiği demeçte, «Türk-İş gücünü bir kere daha ve çok değişik biçimde gösterdi. Yurdumuzda ilk defa olarak uygulanan bu hareketin ulaştığı başarı Türk işçisinin büyük bir sendikacılık bilincine sahip olduğunu ispat etti. Türk İşçi Hareketi bugünkü fevkalade başarılı hareketiyle çok büyük bir sınav verdi» demiştir.

Tam bir dayanışma ve disiplin içinde geçen «iş durdurma» eylemi, bir takım çevrelerin Türk-İş hakkındaki kanaatlerini değiştirmesi yönünden de yararlı olmuştur. Dergimizin bu sayısında «iş durdurma» eylemi hakkında geniş ve ilgi duyacağımız bir yazımızı ve basındaki akislerini okuyacaksınız.

★

Türk-İş Yönetim Kurulu Ocak ayı içinde Kızılcahamam'da önemli bir toplantı yapmış ve çalışmalarını bir bildiri ile kamuoyuna açıklamıştır. Çeşitli işçi ve yurt sorunlarının ele alındığı bu toplantıda dört sendika liderinin hazırladığı rapor da ele alınmıştır. Bu sayımızda Yönetim Kurulu toplantısı hakkındaki yazımızı bulacaksınız.

★

Ocak ayı içinde Türk-İş'e bağlı bazı sendikaların grev hareketleri olmuş, beş sendika da toplu sözleşme görüşmelerini başarı ile sonuçlandırmıştır. Grev olayları içinde Teksif'in İstanbul'da 22 işyerindeki grevi büyük bir dayanışma içinde geçmiştir. İç sayfalarımızda grevler ve toplu sözleşmelerle ilgili haberimizi okuyabilirsiniz.

★

Bu sayımızda «Sendikalar Hukuku» başlığı altında bir yazımızı beğeneceğinizi umarız. Gelecek sayımızda son kısmını yayınlayacağımız bu yazıda, sendikacılık hareketinin doğuşu ve bugünkü durumu incelenmektedir.

Dünya'daki sendikacılık haberlerimizde de çeşitli ülkelerdeki olayları izleyebileceksiniz.

Saygılarımızla,

Yurtta

BELEDİYE OTOBÜSLERİ İŞLEMİYOR
TÜRK-İŞ emir verdi...

İşçi hareketi gücünü gösterdi...

Türk-İş Genel Merkezine yapılan bombalı saldırıyı protesto etmek amacıyla 1 milyon işçi iki saat işi durdurdu...

Temiz giyimli, orta yaşlı bir zat, aceleyle odasına girdi, koltuğuna oturdu. Cebinden sigara paketini çıkarırken de zile basarak odacısını çağırdı. «Bana bir kahve getir Ahmet efendi» dedi. Ahmet efendi bir an durdu ve «Kusura bakma müdür bey, saat 11'e kadar yapamayacağım bu işi» cevabını verince, müdür şaşırды, kaşlarını çattı, o sırada Ahmet efendi gayet sakin ve saygılı bir şekilde «Türk-İş'in emri var müdür bey, iki saat çalışmayacağız» dedi.

Müdür, hemen önündeki gazetelere bir göz attı, başlıklarda, Türk-İş'in bütün Türkiye'de uygulanmak üzere iki saat süreyle işi

birakma eylemi yapacağı yazılıydı. Yüzündeki sertlik kaybolmuştu. «Evet, Ahmet efendi haklısın, dursun kahve» dedi.

.....
Olay 31 Aralık günü saat 9'u biraz geçte cereyan ediyordu. Aynı anda bütün Türkiye'de 1 milyon işçinin katıldığı «iş bırakma» eylemi başlamıştı. Şalterler indirilmiş, otobüsler yolun kenarına park edilmiş, makineler stop edilmiş, tezgahta çalışanlar kenara çekilmişti.

Türk-İş emir vermiş ve 1 milyon işçi bu emri uygulamaya başlamıştı.

29 Aralık gecesi Türk-İş Genel

Merkezinin meçhul kimseler tarafından dinamitlenmesini protesto etmek amacıyla alınan bu karar bütün yurttaki eksiksiz uygulandı. Türkiye'de ilk defa yapılan ve Türk İşçi Hareketinin gücünü gösteren «iş durdurma» eylemi ülkede hayatın iki saat felce uğramasına sebep oldu.

ANKARA'DA

Ankara'da belediye hizmetleri tamamen durdu. Sefer halindeki otobüsler saat 9 da yolların kenarlarına park etti ve yolculara «Türk-İş'in iş durdurma kararı uygulanacağı» bildirildi. Ancak belediyenin bazı yetkilileri memur statüsündeki işçilerle sendikası işçileri çalıştırmak istedi, bu konuda çıkan tartışma, sendika yetkililerinin araya girmesiyle önlendi. Aynı saatlerde, şehir elektrik, havagazı ve suyu kesildi, Esenboğa hava alanından yabancı uçaklar dahil hiçbir uçak havalandı. Bu hareketle, petrol işçileri de katılarak, bütün benzin istasyonlarında petrol satışı yapılmadı. İş durdurma tesirini en çok fabrikalarda hissedildi. Bir anda fabrikaların durmasından sonra işçiler Türk-İş'e yapılan bombalı saldırıyı kınadılar.

«İş durdurma» eylemine Ankara'da Gima ve Sümerbank gibi mağazalar da katıldı.

İSTANBUL'DA

İstanbul ve diğer illerde banliyö trenleri iki saat süreyle çalışmadı. Bu arada saat 9 dan önce yola çıkan ve seyir halindeki yolcu trenleri, en yakın istasyonlarda durduruldu. Şehir Hatları Vapur İşletmesinde çalışan işçilerin bir anda işi bırakmaları ile yolcu va-

İZMİR'DE İŞİ DURDURMA EYLEMİ

Hayat felce uğradı

BİLİNÇLİ VE KARARLI BİR TOPLULUK

Sendikacılığa inanış

purları işlemedi, onbinlerce İstanbul'lu işyerlerine gidemedi. Saat 10 da, iskele ve rıhtımlarda bağlı bulunan bütün gemilerle istasyonlardaki trenler düdüklarını çalarak protestoda bulundular.

İşi durdurma eylemine, hava limanlarında çalışan 3.800 işçi de katıldı, bu nedenle, uçaklar havalandı, seferler aksadı. THY. uçakları dışında yabancı uçaklar

da alanlara iniş kalkışlarda büyük güçlüklerle karşılaştı. Yeşilköy hava limanında çalışan işçiler, alana çeşitli dövizler asarak, Türk-İş'in dinamitlenmesini protesto etti. İşi durdurmaya, hastaneler ve sağlık ocaklarında çalışan işçi statüsündeki personel de katıldı, acil vakalar dışında hiçbir sağlık hizmeti yapılmadı.

İstanbul'da işi durdurma eyle-

mine, şehir otobüsleri de katıldı. Saat 9 da seyir halinde olan otobüsler, varış istasyonlarına ulaştıktan sonra 11'e kadar çalışmadı. Bu nedenle hayat felce uğradı. Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi, İstanbul'daki işi durdurma eylemi hakkında bir açıklamada bulunarak, İstanbul'da 350 bin işçinin katıldığını ve büyük bir başarı sağlandığını söyledi.

İZMİR'DE

Türk-İş'e bağlı bütün sendikaların işyerlerindeki işçileri saat 9-11 arasındaki işi durdurma eylemine katıldı. Tren, vapur ve uçak seferleri iki saat süre ile yapılmadı, fabrikalarda işler durduruldu.

KÖMÜR VE BAKIR

İŞÇİLERİ

Türk-İş'e bağlı işyerlerinde çalışan 50 bin kömür ve bakır işçisi de işi durdurma eylemine katıldı. Zonguldak bölgesindeki kömür işletmelerinde sadece servislerin ve ocakların iş güvenliği ve iş sağlığı ile ilgili işyerlerindeki işçiler çalışmalarını sürdürdü. Sendika Genel Başkanı Osman İpekçi yaptığı açıklamada, kömür havzasındaki bütün işçilerin Türk-İş kararını uyguladıklarını bildirdi. Aynı şekilde Murgul Bakır İşletmesindeki 2500 maden işçisi de işi durdurdu.

TEZGAH BAŞINDA İŞÇİLER

İşe iki saat paydos...

GÜNEY DOĞUDA

Diyarbakır, Malatya, Elazığ, Adıyaman, Urfa, Van, Batman, Siirt, Adana, İskenderun, Kayseri ve Mersin bölgelerindeki işçiler de işi durdurma hareketini eksiksiz uyguladılar.

Onbinlerce işçinin işyerlerini terkedip iki saatlik eyleme katılmaları sonucu, bütün makineler stop etti, iş hayatı tam manasıyla felce uğradı. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına ait Batman petrol rafinerisinde de çalışma iki saat durdu.

TUNÇ'UN DEMECİ

«İş durdurma»nın sona ermesinden kısa bir süre sonra bir demec veren Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, bu hareketin yüzde yüz başarıya ulaşmasını, Türk işçisinin büyük bir sendikacılık bilincine sahip olmasının belirtisi olarak niteledi. Tunç bu konuda şöyle dedi:

«Türk-İş, gücünü bir kere daha ve çok değişik biçimde gösterdi. Yurdumuzda ilk defa olarak uygulanan bu hareketin ulaştığı başarı Türk işçisinin büyük bir sendikacılık bilincine sahip olduğunu ispat etti. Türk İşçi Hareketi bugünkü fevkalade başarılı hareketiyle çok büyük bir sınav verdi.

Türk-İş'in teşkilâtı tam bir dayanışma ve disiplin içinde gerçekleştirdiği bu hareketle işçi hareketi tarihine yeni bir sayfa eklemiştir. Bütün Türk işçilerini ve sendika yöneticilerini bu büyük başarıdan dolayı yürekten kutluyor minnetle teşekkürlerimi sunuyorum.»

İNÖNÜ'NÜN MESAJI

Bu arada C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü de Türk-İş'e yönelen saldırıyla ilgili olarak Genel Başkan Seyfi Demirsoy'a bir mesaj gönderdi. İnönü mesajında şöyle diyordu :

«— Türk-İş'in uğradığı saldırıya çok müteessir oldum. Size karşı işçilerin gösterdikleri üzüntüyü anlıyorum. Türk-İş idaresi olarak gösterdiğiniz soğukkanlılığı takdir ederim.

İşçi haklarının memleke-

KADIN İŞÇİLER DİRENİŞTE

Birlik, beraberlik içinde

timizde uygulanmasını öngören çıkardığımız kanunlar, ilgililer elinde sorumluluk hissiyle uygulanırsa verimli olabilirler. Türk-İş yöneticilerinin bu duygularla hareket etmesini yakından izlemekteyim.

Sizlere, işçi hayatında hakların ve işçilerle beraber memleket menfaatlerinin sahibi çıkmanızı dilemekteyim.»

İKİ ZİHNİYET

Bomba olayından iki gün sonra, Türk-İş Genel Merkezinin top-

TÜRK-İŞ'E BAĞLILIK...

İşçi hareketi tarihinde yeni bir sayfa

lantı salonunda bir tören yapıldı. Türk-İş'in Ankara'da kurduğu İşçi Yapı Kooperatifinin yapımı tamamlanan 250 konutluk bölümü, ad çekme yoluyla sahiplerine dağıtıldı. Evlerin dağıtımı dolayısıyla Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir konuşma yaptı ve evlerin, işçilere yeni yıl armağanı olduğunu söyledikten sonra, iki gün önce Türk-İş binasının dinamitlendiğini hatırlatarak şöyle dedi :

«Şu anda içinde bulunduğu

Cumhurbaşkanına verilen muhtıra

4 Ocak Pazartesi günü Çankaya'da Cumhurbaşkanlığı Köşküne yanan beyaz renkli bir otomobil, giriş kapısında durdu. O sırada gazeteciler otomobilin etrafını sardı. Otomobilin içinde Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy vardı ve gazeteciler, ziyaretin nedenini sor-

girirken gazetecilere söylediği konuları geniş şekilde yansıtan muhtıradaki, Türk İşçi Hareketinin, Atatürkçülüğü Türkiye'nin tek ve vazgeçilmez yolu saydığı belirtiliyor, aşırı akımların Atatürk'ü yıpratmak için yoğun bir çabaya giriştikleri hatırlatılmakta ve bunun nedeninin devletin temelini teşkil eden Atatürk ilkelerini sarsarak, devleti çökertmek olduğu belirtilerek şöyle deniliyordu :

«Bugün yurdumuzda, teokratik bir devlet düzenini kurmak isteyenler de, Türk Halkının bütünlüğüne kastedip, Marksist bir yönetim teşkili hevesinde bulunanlar da Atatürk düşmanlığında işbirliği halindedirler.

Türk İşçi Hareketi, Atatürk'e karşı girişilen bu saldırıları büyük bir üzüntü ile izlemekte, siyasi partilerimizin bu konuyu öncelikle ele alıp, kesin durumlarını açıklamalarını istemektedir.

Bu arada, üzerinde durulması gereken bir diğer önemli nokta da siyasi partilerimizin bazı konularda asgari müştereklerde birleşmelerinin sağlanmasıdır. Yurdumuz için büyük bir önem taşıyan ve partilerimizin çoğunun sorumlu bulundukları dönemler içinde geliştirilmiş Nato, Kıbrıs ve Ortak Pazar konularında hiç olmazsa esasta görüş birliğine varılması gerektiği inancında bulunuyoruz.»

Muhtıradaki daha sonra öğrenci hareketleri üzerinde duruluyor, hazırlanmış açıklandığı tedbirlerin yeterli olamayacağı görüşü savunularak şöyle devam ediliyordu :

«Yüksek öğrenim seviyesindeki öğrencilerimizin, huzursuzluğun yarattığı bir bunalım içinde oldukları şüphesizdir. Aşırı akımların, gençlik arasında uygun bir ortam bulmuş olmasının başlıca nedenini bu huzursuzlukta aramak gerekir. Bu huzursuzluğu, dünyanın diğer ülkelerindeki öğrencilerin bunalımına bağlamak ve «her yerde öğrenciler bu durumda» demek, kanaatimizce, meseleyi çok yüzeyden

KANUN DIŞI HAREKETE KARŞI

İşçi hareketinin direnişi

muz, ve sizleri konut sahibi yapacak kuraların çekilişinin yapıldığı bu salon, iki gün önce dinamitlendi, hasara uğradı. İşte iki anlayışın tezahürü. Bir tarafta yıkmak isteyen, bunun için binalara dinamit koyan bir anlayış; öbür tarafta, yapmak, işçiye ve yurda fayda sağlamak isteyen anlayış. Biz işçi hareketinin yıkıcı değil, yapıcı olması gerektiği inancındayız ve bu inancımızın gereklerini sonuna kadar yerine getirmek kararındayız.»

dular. Demirsoy «son siyasi olaylar, yurdumuzun sosyal ve ekonomik durumu ve öğrenci hareketleri konusunda, Türk İşçi Hareketinin görüşünü almak isteyen Sayın Cumhurbaşkanının daveti üzerine geliyorum» dedi. Söylenecek başka bir şey yoktu ve Demirsoy'un arabası köşkün içine girdi.

Sunay-Demirsoy görüşmesi 1 saatten fazla devam etti ve Türk-İş Başkanı Cumhurbaşkanına bir muhtıra verdi. Muhtıra üç gün sonra Türk-İş Genel Merkezi tarafından basına açıklandı.

MUHTIRA

Demirsoy'un, Çankaya Köşküne

Türk-İş'le uğraşmayınız?

Kimsiniz, kimlersiniz? Neye, nereye ve kimlere hizmet etmek istiyor, ne yapmaya çalışıyorsunuz bilmiyoruz.

Yalnız sizlere şunu söyleyelim, söyleyelim değil, ihtar edelim...

Türk işçileriyle oynamayınız, Türk işçilerinin başlı bulundukları teşekküllerle oynamayınız, hele bir milyon işçiye temsil eden Türk-İş'le hiç mi hiç uğraşmayınız. Onun husumetini üzerinize çekmek, ve bu husumetten faydalar elde etmek için çabalamayınız.

Fakültelerde gençleri öldürüyorsunuz, polisleri kurşunluyorsunuz. Nihayet yaptıklarınız aldatılmış, beyni yıkanmış bir avuç gençliğin eylemi sayılıyor, hattâ bazı çevrelerde hasta görülüyorsunuz.

Hükümet bile acayip genişliği içinde «olur böyle şeyler» diyebiliyor.

Ama tekrar ediyoruz. Türk işçisine, Türk-İş'e yapacağınız saldırılar aynı hoşgörülülükle, aynı müsamaha ile karşılanmaz. Gerçi Türk-İş anayasaya bağlıdır. Anayasa düzeninin savunucusudur. Ne var ki yöneticiler üyelerinin tahriklerle kapılmamak, karşı harekete geçmemesi için ne kadar direnirlerse dirensinler bir gün bakarsınız ki ok yaydan çıkmış, bir milyon Türk işçisi masûm gibi gösterilen eylemlerinizin karşısına dikilivermiş.

Eğer bunu istiyorsanız ve kendinize güveniyorsanız hodri meydan! Yakmaya devam edin, yıkmaya devam edin.

Fakat unutmayın, sonunda zararlı çıkacak olan siz olacaksınız. Hem de öyle böyle değil.

YENİ GAZETE

almak olacaktır.

Bir gerçektir ki, aşırı akımlar bir yandan mevcut huzursuzlukları körüklemekte, yeni huzursuzluk nedenleri yaratmakta, sosyal ve ekonomik bunalımları istismar etmekte, nihayet, yurdumuzun çeşitli bölgelerinden gelmiş öğrencileri etnik gruplar halinde bölüp, Türk Milliyetçiliği yerine, bölgesel bir milliyetçilik fikri aşılamaya çalışmaktadır. Bu durum, yurdumuzdaki öğrenci hareketlerini, dünyanın diğer ülkelerinde görülen öğrenci hareketlerinden ayırmakta ve tehlikeli bir nitelik kazandırmaktadır.

Aşırı akımların yarattığı huzursuzluğun yanı sıra, bir de eğitim sisteminizin aksaklığından doğmakta olan huzursuzluklar bulunmaktadır.

Üniversite ve yüksek okul-

larımızda okuyan öğrencilerimizin büyük bir kısmı, öğrenimden sonraki durumlarını güven altında görememekte, işsiz kalma endişesini daha öğrenim sırasında duymaya başlamaktadırlar. Bir kısmı, Üniversiteye giriş sisteminin doğal bir sonucu olarak, istedikleri fakülteye girememiş olmanın ezikliğini hissetmekte, yıllarca heves ettikleri bir mesleğe sahip olma imkânını bulamadıkları için, belki de bilinç dışı olarak, topluma karşı bir düşmanlık duymaya başlamaktadırlar. Özellikle, Doğu bölgemiz liselerinde öğrencimen eksikliği yüzünden, bazı dersleri ya hiç okuyamayan, ya da yetersiz bir öğrenim gören gençlerimiz, üniversite giriş testleri sonucunda, istedikleri fakülteye giremezlerse, bunun sorumluluğunu sisteme

yüklemekte ve aşırı akımlar, gençlerin bu duygularından yararlanmayı çok iyi bilmektedirler. Yine bu durum gelecekte önemli bir sorun yaratacak; bazı alanlarda eleman bolluğuna karşı, bazı mesleklerde büyük sıkıntı çekilecektir. Devlet Plânlama Teşkilâtı raporları da bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu arada, üniversiteye giremeyen öğrencilerin durumu da ciddi bir sorundur. Bir kısım üniversite öğrencilerinin dahi işsiz kalma endişesiyle karşı karşıya bulunduğu bir ekonomik yapı içinde, yetersiz bir öğrenim görmüş gençlerimizin durumu ciddiyetle ele alınması gereken bir problem olmaktadır.

Bu sorunların çözümü için bir an önce harekete geçilmesi gerektiği inancındayız. Öncelikle yapılması gereken, orta öğretim sırasında, öğrencilerimizin bir kısmını teknik öğrenime kaydırmak olmalıdır. Üzülererek söylemek zorundayız ki, teknik öğretim, yurdumuzda gerekli ilgiyi görmemekte, aileler ve öğrenciler klâsik öğrenimi tercih etmektedirler. Oysa, klâsik öğrenim yapan çocuklarımızın büyük bir kısmı, yüksek öğrenim imkânı bulamadığı gibi, yurdumuzun sanayileşmesinde büyük yarar sağlayacak teknik elemanlar da gerektiği sayıda yetişmemektedir. Bu nedenle, teknik öğrenimi özendirici tedbirler alınarak, klâsik öğrenimdeki öğrenci sayısı, üniversitelerimizin kapasitesine uygun seviyeye getirilmeli, teknik öğrenimdeki gençlerimize de branşlarına uygun yüksek öğrenim yapabilme imkânı sağlanmalıdır.»

Türk-İş muhtırasında daha sonra, bu tedbirlerin alınması için tutulması gerekli yol hakkında görüşler ileri sürülüyor ve «özellikle öğrenci aileleri tarafından başlangıçta sempati ile karşılanmayacak sistemin uygulanması siyasi iktidarları endişeye sevkedebilir. Bu nedenle partilerimizin meseleyi si-

yasi istismar konusu yapmamaları ve eğitimde fırsat eşitliğini de getirecek bu sistem üzerinde görüş

birliğine varmaları gereklidir» deniyordu.

Muhtıradan, toplumumuzun bü-

tün kesimlerinin huzursuz olduğu kaydedildikten sonra bu huzursuzluğun nedenleri şöyle sıralanıyor-
du :

Türk-İş'ten beklenen

1970 yılının son günü demokratik rejimin kalelerinden biri, «güç» imtihanını başarı ile verdi. Meşhul şahıs, ya da şahısların dinamitli saldırısına uğrayan Türk-İş (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) olayı protesto için Perşembe günü bütün ülkede kendisine bağlı bir milyon işçiyle iki saat süren bir genel grev uygulamasına geçti.

Bu geçiş; Türk-İş konusunda iki önemli kanaati perçinlerken, gönül ve kafalarda bir süredir esmekte olan şüphe bulutlarını da dağıttı. Diğer işçi kuruluşlarının zaman zaman yaptıkları kanunsuz hareketler karşısında güçsüz olduğu endişesi ve ezikliğine kapılan Türk-İş'in, kanunlara aykırı da olsa, kısa süreli bir genel grev hareketine girişmesi ve gücünü kamuoyuna ispat etmiş olması, bir bakıma sendikaların demokrasinin vazgeçilmez unsuru ve müdafaacısı olduğunu da göstermiştir.

Artık, demokrasi rejimine yöneltilecek her türlü tasallut karşısına dikilecek bir engel de, bu kuruluş olacaktır. Rejimi yıkmak isteyenler, mutlaka bir milyonun üzerindeki işçinin bu üst kuruluşundan çekineceklerdir. Mel'un plânlarının suya düşmesinden endişe edeceklerdir. Bizce; menfur ellerin sokağa dökmek için patlattığı dinamit, ters bir netice vermiştir. Çünkü; gücünü kaybettiğinden endişe edilen Türk-İş'in iki saatlik bu hareketi, bu kuruluşun gücünü ortaya çıkarmıştır. Genel grev'in ortaya koyduğu ikinci bir gerçek, bu kuruluş yöneticilerinin büyük bir sorumluluğu taşıma yeteneğinde olmalarıdır. Her ne kadar bazı yöneticiler, panik ve telaşla işçiyi rejim düşmanlarıyla aynı paralele sokmak meylini göstermişlerse de, işin başında bulunanlar, bu imtihanı başarı ile atlattırlardır. Demokratik nizamın bekçisi, rejiminin en kuvvetli savunucuları olduklarını göstermişlerdir. Böylece aylarca önce İstanbul ve Kocaeli illerinde bir başka işçi kuruluşu olan DİSK'in sokağa döktüğü işçilerin yaptığı tahrip bu kuruluşu gözlerinde büyütenler yanıldıklarını anlamışlardır. O karanlık günlerin düşünen bazı kafaları da, büyük telaşa düşmüşlerdi. Türk-İş'e sıkılan yumruklar, köpüren ağızlar, Türk-İş'in manzarasını tabanını kaybeden kuruluş şeklinde empoze ediyorlardı. Öyle ki, bu saldırı, Türk-İş yöneticilerinin bir kısmını da endişeye, telaşa ve korkuya düşürmüştü. Fakat hangi yönden gelirse gelsin, dikta rejiminin sendika hürriyetini ortadan kaldırıp, işçileri birer parya mevkiine getireceğini bilen sorumlular, bu gibilerin gemlerini kırmayı bilmiştir. Bizce; bir milyon işçinin işi iki saatliğine bırakma hareketinin ortaya çıkardığı en önemli yön, bu kuruluşun işçi üzerinde münakaşasız otorite kurabilmiş olmasıdır.

Simdi; Türk-İş'ten beklenen, elindeki bu gücün değerini anlamış olmasıdır. Yöneticiler, söyleyecekleri her sözde, yapacakları her harekette, kuvvetliye yakışır sorumlulukla hareket etmelidir. Sorumluluk ise, mevcut kanunlara göre hareket etmekle olur. Bu bakımdan da hedefi işçiyi sosyal haklar sağlamak olan ve bu plânını demokratik rejimi rayına oturtan Türk-İş'ten istenilen, gelecek günlerde gücünü kabul ettirdiği kadar, sahip olduğu bu silâhını da memleketseverce, sorumluluk duygusu eksilmeden kanunî haklar çerçevesinde kullanmasıdır.

Artık vatandaş, bu büyük kuruluşu, rejimin zaptedilmez bir kaleşi olarak görmektedir.

T E R C Ü M A N

«Sosyal huzursuzlukların başında, sosyal güvenlik müessesesinin birçok kesimlerde kurulamamış olması gelmektedir. Bu arada, yıllardır yapılagelen bütün vaadlere rağmen, tarım işçilerinin bir kanun himayesinden yoksun kalmış olmalarını öncelikle kaydetmek isteriz. Küçük esnaf ve sanatkârlar, geleceklerini güven altına alabilecek bir sigorta sistemine sahip değillerdir. Her an işsiz kalmanın ağır endişesi altında yaşayan işçiler için işsizlik sigortası bir türlü gerçekleştirilmemiştir. Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olan toprak ve tarım reformu ciddi olarak ele alınmamakta, bunun sonuçlarından biri olarak, köyden kentlere doğru devam eden göç, şehirlerimizde yeni sosyal problemler doğmasına yol açmaktadır.

Bunun yamsıra, doğrudan doğruya Hükümet tarafından girilen bazı teşebbüslerin özellikle işçiler arasında çok ciddi bir huzursuzluk kaynağı olduğunu açıklamak isteriz. Yaptıkları iş itibarıyla, Anayasa ve yasalara göre, işçi niteliğinde olmalarına rağmen, kamu kesiminde çalışanlar, memur statüsüne geçirilmek istenmektedirler. Yine aynı şekilde, işçi niteliğinde oldukları halde, yıllardır memur sayılan ve bu yüzden de anayasal haklarından yoksun bırakılan işçiler bulunmaktadır. Bu durum, Hükümet tarafından herhangi bir kanun değişikliğine lüzum kalmadan çözümlenebilecek kadar basit, fakat yarattığı huzursuzluk yüzünden de o ölçüde büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Ekonomik sorunlar ise, ciddi olarak ele alındığı, yurt çıkarları kişilerin çıkarlarından önde tutulduğu taktirde, çok kısa bir sürede olmasa bile, makûl bir sürede çözümlene-

nebilecektir. Ancak, bu günkü şartlar içinde ekonomimizin iyiye doğru gideceği umudunu yaratan en ufak bir belirti, en ufak bir ışık dahi görülmemekte ve bu, toplumu büsbütün huzursuz kılmaktadır.

Devalüasyon uygulamasının arkasından büyük bir hızla gelen pahalılık, enflasyon tehlikesini de beraber getirmiştir. Yurdumuzun bugün bir enflasyonun eşğinde bulunduğu acı bir gerçektir. Dış ticaret tediyemizin geçen yıllarda görülmemiş seviyeye çıkmış olan açığı ve emisyon hacmindeki artış, bu gerçeğin başlıca delilidir. Ekonomimizin bu durumundan yararlanan çok küçük bir çevre ise, yurdumuzun ve toplumumuzun aleyhine olarak, büyük kazançlar sağlamakta, bu da ekonomiyi daha kötüye götürmektedir.

Tehlikeli bir ortamda bulunan dış ticaretimizi rayına oturtabilmek için hızla alınması gereken ilk tedbir, başlıca ihracat ve ithalat ürünlerimizin devlet, ya da kamu kuruluşları aracılığıyla alınıp satılmasının sağlanmasıdır. Türk-İş olarak yıllarca önce öne sürdüğümüz bu teklif, başta zamanın iktidarı olmak üzere, siyasi partilerimizin büyük bir çoğunluğu tarafından tepki ile karşılanmıştı. Ancak, geçen zaman Türk-İş'in haklılığın hiçbir tereddüte yer bırakmayacak kadar açık şekilde ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu teklif, o zaman öne sürüldüğü gibi, doktriner bir görüşün değil, sadece yurt çıkarlarının herşeyin üstünde tutulmasının doğal bir sonucudur. Aslında, zaman zaman bu yolda uygulamalarla da karşılaşmakta, ancak bu uygulamaların dar bir çevrede kalışı, gerekli faydanın sağlanmasını engellemektedir. Örneğin, geçtiğimiz iki yıl içinde, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kendi ihtiyacı olan malzeme ve teçhizatı doğrudan doğruya ithal etmiş ve bizzat Bakan, bu yolla devletin milyonlarca lira kâr ettiğini söylemişti. Sağlık ve Sosyal

Türk-İş'in Yeni Yıl Mesajı

«Buhranlı, üzüntülü günler arasında bir yılı geride bırakıp, yeni bir yıla girerken, herşeye rağmen geleceğe ümitle bakmak istiyoruz.

Geçtiğimiz günlerde karşılaştığımız büyük sosyal ve ekonomik bunalımların yarattığı çöküntü ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Ne var ki, herşeye rağmen bu sorunun çözümlenebilmesi umudu büsbütün yitirilmiş de değildir. Yeni yılda yurt sevgisinin, politik düşüncelere, çıkar kaygılarına ve ideoloji kavgalarına hakim olması başta gelen temenni ve ümidimizdir. Türkiye'nin, kardeş kavgasından arınmış, aşırı uçların tahribinden kurtarılmış ve nihayet sosyal adalet ilkelerini yerleştirmiş bir ülke hâline gelerek, kalkınma savaşını başarıya ulaştırması için Türk-İş, baskı grubu olarak gücünü gösterecektir. Yeni yılda, yurdun güvenliği ve Türk halkının mutluluğu için, Türk İşçi Hareketi üzerine düşecek bütün diğer görevleri de yerine getirmeye hazırızdır.

Türk halkına huzur ve barış içinde geçecek, sosyal adalet ilkelerinin gerçekleştiği yeni bir yıl diliyoruz.»

Yardım Bakanının bu tutumuyla devlete sağladığı faydayı yaygınlaştırmak ve dış ticaret açığımızda gözle görülür bir rahatlık sağlamak mümkün olabilecektir.

İkinci önemli nokta, vergi dışı kazançlardır. Özellikle, büyük tarım kazançlarının vergi dışı bırakılmış olması, hem devletimizi önemli sayılabilecek bir kazançtan yoksun kılmakta, hem de ağır bir vergi yükü altında bulunan çalışanların adalet duygusunu zedelemektedir.

Bu arada, devamlı olarak artırılan dolaylı vergiler yeri-

ne, yurdumuzda, büyük menfaatler sağlayan yabancı sermayenin kâr transferlerinin, hiç olmazsa, dünyada genellikle uygulanan ölçüde vergilendirilmesi devletimiz için yeni ve büyük bir gelir kaynağı olacaktır. Bu arada, yabancı sermaye ile özellikle yeraltı servetlerimizin ilişkisi ciddi olarak ele alınmalıdır.»

Türk-İş, Cumhurbaşkanına verdiği muhtıradan, parlamentonun çalışma düzeninden de şikâyet ederek şöyle diyordu :

«Sosyal ve ekonomik sorunların halli yolunda ciddi çaba göstermeyen parlamentonun, yeni çalışma dönemine girdiği 1 Kasım gününden bu yana geçen iki aylık sürede elle tutulur bir çalışma yapmamış olması, demokratik rejimi yürekten benimsemiş işçiler için üzüntü kaynağı olmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından şekil yönünden Mayıs ayında iptal edilmiş olan ve 12 Kasım'da yürürlükten kalkan İş Kanununun yerine halâ yenisi çıkarılamamış bulunduğu için, çalışma hayatımız 34 yıldan beri ilk olarak bir yasanın düzenleyici ve koruyucu otoritesinden yoksun kalmıştır.»

Türk-İş muhtırasında, Türk İşçi Hareketinin Genel Merkezinin dinamitlenmesine ve bütün tahriklere rağmen, soğukkanlılığını koruduğu, temelinde yurt sevgisi yatan ve bu soğukkanlılığın sonucu olarak, sokağa dökülmediği belirtiliyor ve yurttaki huzurun sağlanması ve Türk halkının bütünlüğünün korunması temenni ediliyordu.

Büyük bir tepki ile karşılanan bu olay, daha sonraları iki saatlik işi durdurma hareketinin ulaştığı başarıdan sonra saygıya dönüştü, toplumun bütün kesimlerinde Türk-İş'in gücü, bir güvenlik unsuru olarak görülmeye başlandı.

İş durdurma hareketi, gerçekten Türkiye'de ilk defa uygulanmasından değil, bir milyon işçinin Türk-İş'in bu konudaki direktifini heyecan içinde yerine getirmesinden ötürü önem taşıdı.

İşçi hareketi

Türk-İş Yönetim Kurulu toplandı

Ankara'dan 80 kilometre uzakta bir otelin salonunda, bugüne kadar görülmemiş sayıda gazeteci oturmuş, yandaki büyük salonda yapılmakta olan toplantıdan haber almağa çalışıyordu. Günlerden 14 Ocak'tı ve Türk-İş Yönetim Kurulu toplantısı sabah saat 10 da başlamıştı.

Yönetim Kurulu toplantısında çok önce basında çıkan yazılar üzerine, toplantının Ankara'dan uzak bir yerde yapılması kararla-

etmekte zorluk çekmemişlerdi.

BİR AÇIKLAMA

Yönetim Kurulu, gazetelerdeki haberler üzerine bir açıklama yapmak zorunluğunu duydu ve bir bildiri yayınladı.

16 Ocak günü yayınlanan bildiride şöyle deniyordu :

«Türk-İş Yönetim Kurulu 14 Ocak 1971 günü Kızılcahamamda başlayan olağan toplantısı devam etmektedir.

Gündemindeki maddeleri ve Yönetim Kurulu üyelerinin çeşitli konulardaki önerilerini görüşmekte olan Yönetim Kurulunun çalışmaları ile ilgili olarak çeşitli haber, yorum ve söylentilerin çıkması üzerine, bir açıklamanın yapılması gerekli görülmüştür.

Türk İşçi Hareketinin en büyük temsilcisi olan Türk-İş'in bütün mensupları, siyasal

Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri, Türk-İş ve onun ilkelere kopmaz bağlarla bağlı bulunmaktadır.

Bugün her zamankinden daha güçlü durumda bulunan Türk İşçi Hareketinin bu büyük temsilcisi yurdumuzun ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğunu bilmekte ve bu durumun kendisine yüklediği sorumluluğu müdrik olarak tam bir dayanışma içinde bulunmaktadır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, bu toplantısından daha güçlü olarak çıkacaktır. Bu, Türk-İş Yönetim Kurulunun ortak görüş ve inancıdır.»

Türk-İş Yönetim Kurulu toplantısı beş gün devam etti. Dört üye tarafından verilen önerge, Türk-İş'in partilerüstü politikası, ekonomik durum ve asgari ücret-

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU TOPLANTI HALİNDE

Önemli görüşmeler

tırılmış ve böylece Kızılcahamama gelinmişti. Ne var ki, bu önemli toplantı, gazetecilerin yine devamlı takibine girmiş ve istenilen rahat çalışma pek sağlanamamıştı. Çünkü yüksek sesle konuşulanların bile zaman zaman salonda duyulduğu «kapalı bir toplantı» olmuştu.

Bu arada, gazetesine erken ve herkesten çok ayrı haber ulaştırarak isteyen gazetecilerin de gayretleri dikkatten kaçmıyordu. Nitekim 15 Ocak günü gazetelerin başlıklarını okuyanlar bunu tespit

inanç ve görüşleri ne olursa olsun, yurt ve işçi çıkarlarının korunup, savunulması inancında görüş birliği hâlinde idiler.

Yönetim Kuruluna yapılan öneriler, bu öneriler üzerindeki görüşmeler, bu inancın ışığında yapılmakta ve en doğruyu bulma amacına yöneltilmiş bulunmaktadır.

Yönetim Kurulu toplantıları sırasında yapılan görüşmelerin, bu açıdan değerlendirilmesi gerekecektir.

ler, sağlık hizmetleri ve Sağlık Sigortası Kanunu, memur-işçi ayrımı ve konut kooperatiflerinin durumunun ele alındığı toplantıda sonra şu bildiri yayımlandı :

«Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Genel Kuruldan sonra en yetkili organı olan Yönetim Kurulu, 14 Ocak 1971 günü başladığı olağan toplantısını, 18 Ocak 1971 de tamamlamıştır. Toplantının, daha önce alınmış olan karar uyarınca Kızılcahamamda yapılmış olması, çalışmaların de-

vamlılığını sağlamış ve gündemdeki konuların en ayrıntılı bir şekilde ele alınması ola-nağı bulunmuştur.

Yurdumuzun çok buhranlı bir dönemde bulunduğu sırada toplanan Türk-İş Yönetim Kurulu, sosyal ve ekonomik bakımdan bir bunalım içinde bulunan Türk halkının dikkatini üzerine çekmiş ve çalışmalarla ilgili olarak, çeşitli haber, yorum ve söylentiler yayılmıştır. Yönetim Kurulu üyelerinin çeşitli konulardaki öneri ve konuşmaları, özellikle politik çevrelerce, kendi inançları yönünde değerlendirmek istenmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, çalışmaları ve kararları hakkında gerekli açıklamayı yapmadan önce, bir noktayı açıklığa kavuşturmayı gerekli görmektedir.

Türk-İş, temsil etmekle şeref duyduğu büyük kitlenin çıkarları ile Türk halkının çıkarlarının aynı yönde olduğu gerçeğinden hareket ederek, yurdumuzun bütün sorunlarının çözülmesinin halkımızı, dolayısıyla işçileri, yılların biriktirdiği sosyal ve ekonomik ıstıraplardan kurtaracağı inancındadır. Demokratik rejime bağlılığını yıllardanberi her fırsattan yararlanarak tekrarlamış olan Türk-İş, bu bağlılığın olağan bir sonucu olarak, sorunların, demokratik rejimin vazgeçilmez kuruluşu olan parlamentoda çözüleceğine inanmış ve bu yüzden de Anayasa çizgisindeki bütün siyasal partilere, bu sorunları çözümleme yolunda girişecekleri samimi girişimlerde yardımcı olmak istemiştir.

TÜRK-İŞ'İN PARTİLER ÜSTÜ POLİTİKASI

Siyasal partiler, rejimin vazgeçilmez unsurlarıdır ve Türk-İş, bu gerçeğin ışığında, Anayasa ve rejime zararlı bir davranış içine girmeyen, işçi hareketi ile işbirliğini samimi olarak arzuladığını açıklayan her siyasal parti ile iyi ilişkilerini sürdürmekte bir sakın-

ca görmemiş ve partiler üstü bir politika izlemeyi kararlaştırmıştır.

Türk-İş'in partilerüstü politika uygulaması zaman zaman çeşitli çevrelerce tartışma konusu yapılmak istenmiş ve bütün siyasal kuruluşlar, işçinin büyük gücünü kendileri adına kullanabilmek için, Türk-İş'i bu politikanın dışına çekmeye çalışmışlardır.

Partilerüstü politika uygulamasının tartışması elbet yapılır. Ancak, bu tartışmayı yapabilmek için herşeyden önce siyasal partilerimizin durumlarının eleştirilmesi gerekir.

Uygulamada, programlarını bir kenara bırakan, yurt için hayati önem taşıyan konularda bile görüşleri durmadan değişen, ya da düşüncelerini kesin ve açık olarak ilân edemeyen, bünyelerinde parti içi iktidarı ele geçirmek için en ağır mücadeleleri yapıp, hizipleşen siyasal partiler, yurttışın oyunu alabilmek için en kutsal kavramları bile istismar etmekten, hatta Anayasa ve Atatürk devrimlerini çiğnemek pahasına bile çekinmemektedirler.

Siyasal partilerin kendi içlerinde ya da birbirleriyle girdikleri kısır, yurda hiçbir fayda sağlamayacak çekişme, giderek parlamentoya da buluşmaz ve Meclisler çalışamaz hâle gelmişlerdir. İçinde bulunduğumuz yasama döneminin bu durumu ciddi bir üzüntü konusu olmaktadır.

Parlamentoyu dahi çalışamaz hâle getiren siyasal partiler, bu arada, yurdumuzdaki bütün kuruluşlara da el atmışlar ve nereye girmişlerse, o kuruluşu amaçlarından saptırıp, bölmüşler, kısır çekişmelerin içine itmişler, asıl görevini yapamaz hâle getirmişlerdir.

Siyasal partilerin en büyük hedeflerinden biri de işçi hareketidir.

Büyük bir oy potansiyeline sahip olan işçi hareketini, kendi amaçları için kullanmak is-

teyen siyasal partiler, uzun süreden beri Türk-İş'i kendi yanlarına çekebilmek için açık ya da gizli çalışmalar yapmak-tadırlar.

Türk-İş'in partiler üstü politika uygulamasının tartışması bu hava içinde yapılmak istenmektedir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, dört üye tarafından verilmiş bulunan önergeyi görüşürken, yukarıda belirtilen hususlar üzerinde önemle durmuş ve bunlarda görüş birliğine varmıştır. Bu görüş birliğinin sonucu olarak da Yönetim Kurulunun dört üyesi, verdikleri yeni bir önergeyle, önceki önergelerini geri almışlardır.

Yönetim Kurulunun dört üyesi yönetim kurulunda bir muhalif oya karşı oybirliğiyle kabul edilen yeni önergelerin-de şöyle demişlerdir :

«Biz 4'ler getirdiğimiz raporumuzda yer alan ve ifade sivriligi olarak görünen hususlar hariç; amacımız; Türk İşçi Hareketinin ve onun yegâne temsilcisi Türk-İş'in hergünden daha güçlü olması ve temsil ettiği kitle ile birlikte tüm ulusun demokratik rejim içinde mutluluğa ve sosyal adaletin tahakkukunda daha aktif, daha gayretli çalışmasını ve özellikle 24 ilke'nin tahakkukunu sağlamayı amaç edinmekle birlikte bazı önerilerde bulunmaktayız.

Raporumuzun müzakeresi sırasında bütün Yönetim Kurulu üyelerinin Türk-İş'in güçlenmesi konusunda birleştiklerini memnuniyetle müşahade ettik. Bu sebeple raporumuzda yer alan;

1 — Bir siyasi parti kurma,

2 — Veya herhangi bir siyasi partinin peşin hükümle desteklenmesi teklifimizi geri alıyoruz.

Ancak raporumuzun diğer bölümleri içinde yer alan (teşkilatlanmada sür'at) eğitimde sendikacılık felsefesine ve çağımız gidişine uygun bir eğitim sisteminin uygulanması,

24 ilkenin bir an evvel tahakkuku için daha sür'atli ve müessir bir çalışmanın yapılması ve kanaatimizce zaman zaman aksadığını tespit ettiğimiz partilerüstü politikanın aksayan yönlerinin ıslahı konularında İcra Heyeti tarafından titizlikle incelenerek İlk Yönetim Kurulu toplantısına getirilmesini teklif ediyoruz.»

Partiler üstü politika uygulamasından vazgeçilmesinin Türk İşçi Hareketinin bütünlüğüne zarar vereceği görüşünde birleşen Yönetim Kurulu, bu politikanın uygulamada görülen aksaklıklarının da tesbit edilmesi gereği üzerinde durmuş yurdumuzun içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik bunalımdan kurtulması için de Türk-İş'e büyük ve tarihi görevler düştüğünü oybirliği ile kabul etmiştir.

24 İLKENİN UYGULANMASI İÇİN

Yurdumuzun ana sorunlarını ve bunların çözüm yollarını 24 ilkesinde belirlenmiş olan Türk-İş'in bu ilkeleri gerçekleştirmek için bundan sonra, çok ciddi atılımlara girişmesi gerektiği görüşünde oybirliğine varan Yönetim Kurulu, başta işçiler olmak üzere, toplumun diğer bütün kesimlerinin sosyal ve ekonomik bakımından kurtuluşunu gerçekleştirecek olan 24 ilkenin uygulama alanına konulması için girişilecek mücadelenin, Anayasamızın öngördüğü sosyal devlet düzenini tam olarak kuracağı inancındadır.

Yönetim Kurulu, bu inancın ışığından hareketle, 24 ilkenin gerçekleşmesi için izlenmesi gerekli yolun ve bu yolda girişilecek mücadelenin biçimlerinin belirlenmesi için İcra Kuruluna direktif vermiştir.

Yönetim Kurulu, Türk işçilerinin 24 ilkeyi eksiksiz olarak uygulama alanına koymak için girişeceği mücadeleyi başarıya ulaştıracağına ve bu suretle tarihi bir görevi daha başarıyla gerçekleştirmiş olacağına inanmaktadır.

BUGÜNE KADAR İZLENEN POLİTİKA...

Türk-İş Yönetim Kurulu Türk-İş'in bugüne kadar izlediği politika ve uygulamanın başarılı olduğunu tesbit etmiştir. Yine Yönetim Kurulu, bugüne kadar izlenmiş politikanın işçi ve yurt çıkarlarına en uygun yol olduğunu temelinde gerçek bir yurt sevgisi yatan bu yolda, yeni düzenleyici tedbirler alınarak yürünmesini kararlaştırmıştır.

EKONOMİK DURUM VE ASGARİ ÜCRETLER

Türk-İş Yönetim Kurulu gündemini teşkil eden diğer konularda yaptığı görüşmede de çok önemli bazı kararlar almıştır.

Bunlardan birincisini ekonomik durum ve çalışanların içinde bulunduğu şartlar teşkil etmektedir.

Fiyatların çok büyük bir hızla artması ve bu artışın devam edeceğinin artık anlaşılmış olması, bugüne kadar, siyasal iktidar tarafından izlenmiş politikanın geçersizliğini ortaya koymuştur.

Önümüzdeki günlerde pahalılığın bütünlük artması kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu ekonomik politikada ısrar edilmesi ve derhal köklü bazı tedbirlere yönelinmemesi hâlinde, önümüzdeki ay ve yıllar emekleriyle geçinenler için yeni ve büyük sorunlar yaratacak, ızdırıp kaynağı olacaktır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, siyasal iktidarı, emekleriyle geçinen ve halkımızın tamamı denilecek kadar büyük bir çoğunluğun çıkarlarını gözetecek yeni, etkili tedbirler almaya çalışanlar arasında görülen büyük ücret farklılaşmasını önlemeye çağırır.

Bu arada, Türk-İş, artan fiyatlar karşısında iki yıl önce tesbit edilmiş olan asgari ücretlerin geçerliğini kaybettiği inancındadır. Bu nedenle, Asgari Ücret Komisyonunun derhal toplanması ve gerçekçi, ekonomik durum içinde geçerli olabilecek yeni asgari

ücretlerin tesbiti istenecektir.

SAĞLIK HİZMETLERİ VE SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

Yönetim Kurulu da arada, ilâç fiyatlarının yeniden artırılmış olması, özellikle az gelişmiş bölgelerimizde yaşayan yurttaşlarımızla, bütün dar gelirli yurttaşlarımızın zaten yetersiz olan sağlık olanaklarını bütünlük kısıtladığı üzerinde durmuştur.

İlaç fabrikaları ve eczanelerin çok büyük kâr marjları içinde çalışmakta olduğunu rakamlarla tesbit eden Türk-İş Yönetim Kurulu, büyük kentlerimizde yoğun halde bulunan doktorlarımızın, yurdumuzun geri kalmış bölgelerine gitmek istemediklerini ve bu durumu önlemek için kurulan sosyalizasyon sisteminin de yanlış uygulama yüzünden istenen sonucu vermediğini artık kesinlikle anlaşılmış olduğunda görüş birliği hâlinde.

Bu durumun önlenmesi için Sağlık Sigortası Kanununun bir an önce çıkarılması Türk İşçi Hareketinin samimi dileğidir. Türk-İş Yönetim Kurulu, bunun sağlanması için iktidar ve muhalefet partilerine çağrıda bulunmayı kararlaştırmıştır. Türk-İş, iktidar ve muhalefet partilerinin özellikle bu konudaki tutumlarını dikkatle izleyecektir.

Aynı konu ile ilgili olarak, doktorlarımızın durumlarının tesbiti ve yurdumuzun birçok bölgesinde yaygın halde bulunan doktor sıkıntısının giderilmesi için alınması gerekli tedbirlerin belirlenmesi için İcra Kurulu görevlendirilmiştir.

MEMUR-İŞÇİ AYRIMI

Türk-İş Yönetim Kurulu, yıllardanberi yurdumuzda ciddi bir sorun halini almış bulunan memur-işçi ayrımının artık kesin bir çözüm yoluna bağlanması ve işçilerin memur yapılmak istenmesinin önlenmesi için de etkili tedbirler almayı kararlaştırmıştır. Yönetim Kurulu, işçilerin memur statüsüne geçirilerek,

Anayasal haklarını kullanmalarını önleyecek teşebbüslerin Anayasanın açıkça ihlali demek olduğunu kamuoyuna ve bütün ilgililere bir kere daha açıklamayı gerekli görmüştür. Bu durum karşısında dahi aynı yolda ısrar edilmesi hâlinde, İşçi Hareketi bu tecavüzü, gücünü ortaya koyarak önleyecektir. Bu konuda alınması gerekli tedbirler ve tedbirlerin uygulanış şekilleri üzerinde görüş birliğine varılmış ve İcra Kuruluna gerekli direktif verilmiştir.

KONUT KOOPERATİFLERİNİN DURUMU

Türk-İş Yönetim Kurulu, konut kooperatiflerinin yeni ve haksızlığı apaçık ortada olan bir vergilendirme karşısında bırakılmış olmasının, özellikle dar gelirli yurttaşların konut sahibi olmasını önleyecek bir nitelikte bulunduğunu üzüntü ile tesbit etmiştir. Bir yanda, vergi adaletsizliğini önlemek için en ufak bir teşebbüs yapılmaz, vergi kaçakçılığı gittikçe yaygın bir hal alırken, öbür yanda devletin bütün vergi yükünü taşıyan dar gelirlielerin bütün bir hayat boyunca besledikleri ev sahibi olma umudunu yıkacak vergilendirme sistemi konulması en açık bir haksızlıktır. Bu durum, dar gelirli yurttaşları bir konut sahibi olmak görevini Anayasa'nın bir emri olarak yüklenmiş Devletimizi, bu görevi yerine getirmekten de alakoyacaktır. Türk-İş Yönetim Kurulu, alınan yanlış kararın derhal düzeltilmemesi halinde, konut kooperatiflerinin çalışmayacak duruma geleceklerini hatırlatmayı görev sayar.

SONUÇ

Türk-İş Yönetim Kurulu bu son toplantıda, ayrıca işçi ve büyük halk kitleleri için önem taşıyan çeşitli konularda görüşmeler yapmış ve gerekli kararları alarak, uygulanması için İcra Kuruluna direktif vermiştir.

Görüşmeleri sırasında, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ve Çimse-İş Başkanı Hasan Türkay hakkında çeşitli çevrelerde öne sürülen söylentileri de inceleyen Yönetim Kurulu, bu çeşit söylentilerin asılsızlığını tesbit etmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, her konunun Yönetim Kurulunda görüşülebileceğini, ancak, bunların, bünyede bir çekişme ya da sürtüşme varmış havası içinde kamuoyuna yayılmak istenmesinin Türk-İş'in bütünlüğüne zarar vereceğini tesbit etmiştir.

Bu tesbitin ışığında, hareket eden Yönetim Kurulu, Türk-İş bünyesinin her çeşit söylenti dışında tutulması için elbirliğiyle çalışılmasını ve bu yolda girişilecek ard niyetle teşebbüslerin de önlenmesini kararlaştırmıştır.

Yurdumuzun kritik bir dönemde bulunduğu sırada toplanan Türk-İş Yönetim Kurulu, taşıdığı büyük sorumluluğu bilerek yaptığı görüşmelerden yeni bir çalışma hızı alarak çıkmış ve gittikçe güçlenmekte olduğunu büyük bir iltiharla tesbit ettiği Türk-İş'in ölümlümüzdeki çalışma döneminde Türk halkının bütün sorunlarına en gerçekçi ve yurt sevar açıdan eğilmesi yolunda tam bir dayanışma ve işbirliği içinde hareket edilmesini kararlaştırmıştır.»

Maden Federasyonu Yönetim Kurulu bildirisi

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu Ocak ayı sonlarında toplandı ve bir bildiri yayınlayarak ele aldığı konularla, yurt ve işçi sorunları hakkında görüşlerini kamuoyuna açıkladı.

Federasyon Başkanı Kemal Özer'in başkanlığında toplanan Maden Federasyonu Yönetim Kurulu, yayınladığı bildiriye, ekonomik ba-

kimdan buhranlı bir döneme girdiğimiz kaydedilerek, başta işçiler olmak üzere, halkımızın geleceği bakımından umutsuzluğa sürüklenmiş olduğu kaydediliyor ve şöyle deniyordu :

«Ekonomik bakımdan buhranlı bir döneme girmiş bulunan yurdumuzda, aşırı akımların tahrikleri huzursuzluğu gittikçe artırmakta, demokrasiyi tahrip etmeye yönelik sokak hareketleri ise, kardeş kardeşe vurduracak hâle gelmiş bulunmaktadır. Silahlı öğrenci gruplarının birbirleri ve devlet kuvvetleriyle yaptığı çatışmaların yarattığı üzüntü, devletimizin bütünlüğünü yok etmeye yönelmiş faaliyetlerin yarattığı endişe ile birleşerek, huzursuzluğu bir bunalım hâline dönüştürmektedir.

Bu ortam içinde, başta Hükümet ve Parlamento olmak üzere, yetkililerin olaylara doğru teşhis koyamamaları ve görevlerini yapmamaları, bunalımı hızla patlama noktasına yaklaştırmaktadır. Bazı politikacılar ve Üniversitelerin bir kısım mensuplarının bile rek ya da bilmeyerek, bu gidişi körüklemeleri, kamuoyunun bu kuruluşlara olan güven ve saygısını ciddi olarak zedelemiştir. Başta iktidar olmak üzere, siyasal partiler, üniversiteler ve diğer bütün yetkili kuruluşlar, büyük halk kitlelerinin, bu gidişin artık mutlaka durdurulmasını istediğini bilmelidirler.

Bu gerçeklerin ışığı altında, yurdumuzun içinde bulunduğu ortam ve şartları inceleyen Maden İşçilerinin temsilcileri, yurttan ve işçi hareketinde görülen son gelişmeler hakkında görüşlerini şu şekilde tesbit etmiş ve bu görüşlerin, bütün yetkili ve ilgililere duyurulmasını kararlaştırmışlardır.

Başta işçiler olmak üzere, halkımızın büyük bir kısmı, artık dayanılmaz bir hâle gelen ekonomik sıkıntının yükünü çekemez durumdadır. Bu sıkıntı, halkımızı, geleceği ba-

kımından umutsuzluğa sürük lemiş, her doğan günü, yeni bir sıkıntının habercisi olarak karşılar hale getirmiştir.

Büyük halk kitleleri yeri ne, bir avuç kişinin çıkarlarını korumaya yönelmiş bir ekonomik sistemin başıboş gidişinin yarattığı bu sonucun bir an önce önlenmesi için gerekli tedbirler derhal alınmalıdır.

Ekonomik ve sosyal sorunların çözümünü yolunda alınması gerekli başlıca tedbirler, Türk İşçi Hareketinin tam bir görüş birliği ile benimsediği 24 ilkede yer almış bulunmaktadır.

Gittikçe artan pahalılık, işçilerin toplu sözleşmelerle elde ettikleri ücret artışlarını geçersiz hale getirmekte ve işçilerin hayat şartları eskisinden de kötüye gitmektedir. Bu durumda, çağımızda emeğin vazgeçilmez hakkı olarak kabul edilen insanca bir yaşama düzeyine sahip olma hedefi de gittikçe ulaşılmaz hâle gelmektedir.

Bu arada, yaygın hâle getirilmek istenen «toplu sözleşmelerle sağlanan ücret artışlarının pahalılık yarattığı» iddiasının geçersizliği de, son Personel Kanunu uygulamasıyla ortaya çıkmış bulunmaktadır. İşçinin aldığı ücret artışları, yarattığı değer artmasına yol açtığı için, ekonomide en ufak bir sarsıntıya yol açmamakta, aksine, sosyal adaleti sağlayıcı bir unsur olarak, Anayasamızda öngörülen amacın gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Bütçede 8 milyar liralık bir yer kaplayan Personel Kanunu uygulaması ise, yalnız temellere oturtulduğu ve ekonomiyi düzenleyici köklü tedbirlerden yoksun bir ortamda yürürlüğe konulduğu için, yeni ve büyük huzursuzluklara yol açmıştır. Bu sonuçtan, Personel Kanunundan yararlanmak durumunda olanlarla birlikte, halkımızın memurlar dışında kalan kesimi de zarar görmüştür.

Türkiye Maden İşçi Sendi-

kaları Federasyonu, bu arada geçerliğini tamamen kaybetmiş olan asgari ücretlerin de yeniden tesbitini, ekonomik

KEMAL ÖZER

Maden Federasyonu Başkanı

düzen ve daha da bozulmuş olan sosyal adalet dengesinin biraz olsun düzelmesini sağlayıcı bir tedbir olarak görmekte ve ilgililerden bu yolda derhal harekete geçilmesini dilemektedir.

Türk İşçi Hareketi, yurdumuzun içinde bulunduğu şartları daima yurt çıkarları açısından değerlendirmiş olmanın şerefini taşımaktadır. Bugüne kadar, Türk İşçi hareketi tarafından önerilen ve sadece işçilerin değil, büyük halk kitlelerinin de çıkarlarını ve yurdumuzun geleceğini gözetten tedbir önerileri, Türk-İş'in öncülüğündeki işçi hareketinin Anayasa ve demokratik düzenin yerleşmesinde en etkili baskı grubu olduğunu ortaya koymuştur.

Türk İşçi Hareketinin gittikçe güçlenmekte olması, Anayasa ve demokratik düzene

karşı ard niyetli bir takım düşünceler besleyen ve politik çıkarlarını herşeyin üstünde tutan kişi ya da kuruluşları endişeye sevketmektedir.

Türk İşçi Hareketinin Genel Merkezine yapılan saldırı, bu endişenin bir sonucu olmuştur.

Maden İşçileri, Türk-İş Genel merkezine yapılan iğrenç saldırıyı protesto amacıyla düzenlenen iki saatlik işi durdurma hareketine tam bir disiplin ve dayanışma içinde katılarak, Türk-İş'e bağlılıklarını ortaya koymuşlardır. Maden İşçileri, bu vesile ile hertürlü kanunsuzlukların ve kaba kuvvet gösterilerinin karşısında olduklarını tekrarlamayı bir yurt görevi saymaktadırlar.

Ancak, Türk İşçi Hareketini kaba, kuvvet gösterileriyle sindirip, susturacaklarını zannedenlere, bu inançlarından bir an önce vazgeçmezlerse, bu düşünce tarzından yine kendilerinin zararlı, hem de çok zararlı çıkacağını hatırlatmak da, maden işçileri için bir görevdir.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu, Türk-İş'in son Yönetim Kurulu toplantısında öne sürülen görüşler ve yine bu vesileyle çıkan tartışmalar üzerinde de önemle durmuştur.

Partiler üstü politikanın, Türk İşçi Hareketinin bütünlük ve dayanışması yolunda büyük gelişmeler sağladığını tesbit eden Maden İşçilerinin temsilcileri, bu uygulamaya devam edilmesini şart görmüş ve Türk-İş tarafından uygulanan politikayı tamamen desteklemek konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Türkiye'nin sosyal ve ekonomik bakımdan huzura kavuşmasının ancak, 24 ilkenin tam olarak uygulanmasıyla mümkün olacağı inancında bulunan maden işçileri, bütün yetkilileri, bu ilkeleri uygulama alanına koymak için çaba sarfetmeye çağırma ve Türk-İş'ten de bu konuda ciddi atı-

lımlar yapmasını istemeyi kararlaştırmışlardır.

Maden İşçilerinin, yurdun çeşitli bölgelerinden gelen temsilcileri, 24 ilkenin sadece maden işçileri tarafından değil, aynı zamanda bütün işçiler tarafından benimsendiğini hatırlatmış ve bu ilkelerin uygulama alanına konması için gösterilecek bütün çabaların işçiler tarafından destekleneceğini belirtmişlerdir.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu, çeşitli çevrelerin Türk İş yöneticilerine ve özellikle Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'a yönelttiği hücumları şiddetle takbih etmeyi kararlaştırmıştır. Maden işçileri, Türk-İş yöneticilerinin, Türk İşçi Hareketi içinde yüklendikleri büyük ve tarihi görevi en şerefli ve başarılı bir şekilde yaptıkları inancı ile kendilerini sonuna kadar destekleme kararını açıklamayı bir borç saymaktadır.

Türk işçisi kendisine hizmet edenler hakkındaki hükmünü en doğru şekilde vermiş bulunmaktadır. Türk işçisinin yapılan hizmetleri unutacağını ve Türk-İş'i bugünkü güçlü mevkie getiren yöneticilere sırt çevireceğini sananlar işçiyi tanımayanlardır ve işçiyi tanımayanların da, kim olurlarsa olsunlar, herhalde işçi hareketi içinde yerleri yoktur.

Siyasal Partilerin içinde bulundukları kısır çekişmelerin parlamentoya da sirayet etmiş olması yüzünden, bir an önce çıkması gereken ve hayati önem taşıyan yasalar bir türlü ele alınamamaktadır.

İş Kanunu, İYAK tasarısı, İşsizlik Sigortası Kanunu, Tarım İş Kanunu, Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu değişikliği gibi, işçi hareketi bakımından olduğu kadar, toplumun sosyal ve ekonomik düzeni için de önem taşıyan bu yasaların bir an önce gerçekleştirilmesi için parlamentonun ciddi bir çalışma içine girmesini beklemek, işçiler için en doğal bir haktır. Parlamentoyu teşkil

eden bütün üyelerin ayrı ayrı ve siyasal parti grupları olarak, taşıdıkları büyük görevin gereklerini artık yerine getirmeye başlamalarını diliyoruz.

İş Kanununun yürürlükten kalkmasını fırsat bilen bazı işverenler, işçilere kanun ve bu kanuna ilişkin yönetmeliklerle tanınan hakları tanımağa teşebbüs etmektedirler. Bu, işverenler için tehlikeli bir yoldur. Eğer, çalışma barışının devamı ve huzur içinde, düzenli bir çalışma hayatı kurulması isteniyorsa, işverenlerin, yükümlülüklerini eksiksiz olarak yerine getirmeye devam etmeleri gerekir. Bunun yapılmaması halinde, çalışma barışı bozulacak olursa, bunun sorumluluğu herhalde işçinin olmayacak ve yine herhalde, bundan işçi zarar görmeyecektir.

Bu arada, üzerinde önemle durulması gereken bir diğer konu da özellikle civa madenlerinde, özel sektör işverenlerinin, işçilerin çalışma süresini 6 saatten 8 saate yükseltmiş olmalarıdır. Bu davranışta bulunan maden işletmeleri işverenlerini derhal 6 saatlik çalışma süresi uygulamaya çağırıyoruz.»

Yönetim Kurulu bildirisinde, Sosyal Sigortalar Kurumu hizmetlerinin aksaması ve hatta zaman zaman hiç yapılmamasının işçilerin büyük şikayetlerine yol açtığı, sağlık bakımından en büyük tehlikeyle karşılaşmakta olan ve emeklilik hakkını daha erken kazanan maden işçilerinin, doktorsuz, ilaçsız, ya da yeterli imkânlardan yoksun sağlık tesislerinde çalıştıkları kaydediliyor, emekli işçilerin tavan ve tavan ücretlerinin dondurulmasının sakıncaları belirtiliyordu.

Bazı özel sektör işverenlerinin toplu sözleşme çağrısına uymadıkları da kaydedilen Yönetim Kurulu bildirisinde, yeraltı servetlerinin büyük önem taşıdığı öne sürülerek şöyle deniyordu :

«İçinde bulunduğumuz ekonomik şartlarda, yeraltı servetlerimiz gittikçe daha büyük bir önem taşımaktadırlar.

Oysa, uygulama tamamen bunun aksi yönde gelişmekte, yeraltı servetleri, ya yeterince işletilememekte, ya da yabancı sermaye veya özel teşebbüs elinde heba edilmektedir. Bu durum, gittikçe bozulan ekonomimizi en önemli bir imkândan yoksun bırakmakta ve yetkililer bu konuya eğilmek gereğini dahi duymamaktadırlar.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu, bu gerçeği gözönüne alarak ve yurt çıkarlarını ön plânda tutarak, geniş bir maden rezervine sahip olduğu artık kesinlikle anlaşılan Elâzığ dolaylarında maden aramalarına hız verilmesini, bunun için de Etibank tarafından bölgede bir maden arama şubesi teşkilini teklif etmektedir.

Bu teklifin, uygulanma alanına konulmasıyla, Maden arama ve işletme çalışmalarımız yeni bir döneme girebilecek ve bunun yararını yurt ekonomisi görecektir.

Buna paralel olarak, yeraltı servetlerimizin piyasaya sunulmasında küçük bir çevrenin çıkarlarının gözetilmekte oluşu da aynı zamanda büyük halk kitlelerini gittikçe daha çok zarara sokmaktadır. Örneğin, yerinde 90 liraya satılan kömür, büyük şehirlerde halka 200 liranın üstünde bir fiyata satılmaktadır. Bir takım yetkililerin aracılığı ile ve kendilerine imtiyaz tanınan bazı kişileri zengin etmek amacı taşıyan bu işlemin zararını halkımız çekmektedir. Maden İşçi Sendikaları Federasyonu yetkilileri, yolsuzluk niteliği kazanan bu işlemlerin durdurulması için ilgililere çeşitli defalar başvurmuşlar, ancak bundan da olumlu bir sonuç alınamamıştır. Bu durum karşısında, durumun kamuoyuna açıklanması bir görev olmuştur. Halkımız, satın aldığı kömür için ödediği paranın yarısından çoğunun bazı kişilerin cebine gittiğini bilmelidir.

Dış Ticaret açığının gittikçe büyüdüğü bir ekonomik ya-

pı içinde, yakıt politikasının ciddi olarak ele alınıp, yeni tedbirlere yönelinmesi gerekirken, bu, yıllardan beri ihmal edilmektedir. Yakıt politikasının ciddi olarak ele alınmaması yüzünden, kendi kaynaklarımızdan elde edilen kömürler ocaklarda yanmaya terk edilir, ya da kömür ocakları kapanır, her yıl milyonlarca dolarlık dövizimiz, Fuel-Oil ithali için yurt dışına gitmektedir.

Dış Ticareti bu ölçüde açık veren bir az gelişmiş ülkenin bütün imkânlarıyla kendi kaynaklarını kullanmaya yönelmesi, kalkınmanın başta gelen şartı olmak gerekir. Bunun yapılmayışı yüzünden, uğranılan zarar ise, kalkınma çabalarını ciddi olarak engellemektedir.

Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, bu gerçeği bir kere daha açıklarken, yetkilileri, yakıt politikasının tesbiti için ciddi bir çalışmaya girmeye çağırır. Herşeye rağmen, bu politikanın tesbit edilmek istenmemesi ise, iyi niyetten yoksun, yurt çıkarlarına karşı girişilmiş bir hareket olarak nitelenecek ve bu durumda davranışı «yurda ihanet» olarak adlandırmak hakkı doğacaktır.

Kamu İktisadi kuruluşlarında işçilere verilmekte olan ikramiyelerin düzenli olarak ödenmemesi haklı şikayetlerin doğmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, bu ikramiyelerin, yılın belli zamanlarında verilmesi kanun teminatına bağlanmalıdır.

1970 yılına ait yeraltı ikramiyesinin hâla verilmemiş olması, Maden İşçilerinin, zaten zor olan yaşama şartlarını da güçleştirmiştir.

Bu durumun göz önüne alarak, maden işçilerinin 1970 yılı ikramiyeleri ile 1971 yılı ilk ikramiyesinin Kurban Bayramından önce verilmesi işçilerin nisbeten rahat bir bayram geçirmelerini sağlayacaktır.»

Grevler

TEKSİF SENDİKASININ GREVİ
22 işyerinden biri...

Teksif Sendikası 22 işyerinde kademeli olarak grev yaptı...

TEKSİF İŞÇİSİ GREVDE

Haklar alınincaya kadar

Teksif Sendikası, işverenler ile toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşmaya varaması nedeniyle 18 Ocak'tan itibaren 22 fabrikada kademeli olarak grev uygulamasına başladı.

Toplam olarak 7600 işçinin katıldığı grev Ocak ayı sona ererken devam ediyordu. Yeneriş Mensucat, Mensucat Santral, Mensucat Santral Topkapı, Sümbül Kollektif Şirketi, Yünteks Sanayii, Santral Dikiş, İslon Sentetik, Yaprak Örmeye, Piramit Sanayii, Boyateks Sanayii, Yedikule Mensucat Santral, Senteks İplik, Narin Mensucat, Tekstüre İplik, Osman Kaymak Boya Fabrikası, Modern Mensucat, Arış Sanayii, Bitam Sentetik, Naylontek Fabrikası, Tekstiplik Fabrikası, Kulaksızoğulları fabrikası, Bahariye Mensucat atölyesi işyerlerinde başlayan grevlere karşılık işverenler de lokavt kararı aldılar.

Teksif'in yürüttüğü grevle ilgili

olarak sendika yetkililerinden bir yönetici şu açıklamada bulundu :

«İşçilerimizin kanuni hakları alınincaya kadar grevlerimiz devam edecektir. Kanun ve nizamlara bağlı bir sendika olarak işverenlerin bizi anlamaları ve haklarımızı kabul etmelerini bekliyoruz. Esasen maddi bakımdan tatmin edilmeyen işçi, işyerine de faydalı olamaz. İsteklerimizden hiç bir zaman fedakarlık etmeyeceğiz.»

TEKSİF'İN SÜMERBANK FABRİKALARINDAKİ GREVİ

Ocak ayı içinde Teksif Sendikası, Sümerbank'a bağlı 25 fabrikada da greve başladı. 25 fabrikada 27 bin işçinin katıldığı grev, daha sonra tarafların anlaşmaları üzerine olumlu sonuçlandı.

Teksif, dördüncü dönem toplu sözleşmede de üyelere ücret zamları ile yeni sosyal haklar sağladı.

PETROL-İŞ'İN GREVİ

Petrol-İş Sendikasının Kasım ayı içinde Kocaeli'nin Gebze Bölgesindeki Bayer Tarım İlaçları fabrikasında başlattığı grev Ocak ayında Sendikanın işçi gündeliklerine 10 lira istemesine karşılık işveren dört lira vermekte ısrar etmesi üzerine başlatılan grev büyük bir olgunluk ve başarı ile yürütüldü.

Ocak ayı sona ererken taraflar anlaşmaya vararak grev sona erdi ve sendika istekleri kabul edildi.

TEK GIDA-İŞ İSTANBUL'DA GREVE GİDİYOR

Tek Gıda-İş Sendikası, İstanbul'da bulunan 437 ekmek firmında çalışan 6000 işçi üyesi için devam ettirdiği toplu sözleşme görüşmelerinde işverenle anlaşmaya varamaması sonucu grev kararı aldı.

Sendika yetkilileri alınan grev kararının ileri bir tarihte uygulanacağını açıkladılar.

TÜMTİS'İN GREVİ

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (Tümtis) uzun bir süre Frintaş ile yaptığı sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varmasına rağmen, işverenin bir kısım işçilerin görevlerine son vermesi üzerine greve başladı.

Frintaş'ın beş işyerinde yürütülen grev 18 Ocaktan 24 Ocak'a ka-

dar başarı ile devam etti ve anlaşmaya varıldı.

LİKAT-İŞ'İN KIZILAY DEPOLARINDAKİ GREVİ

Likat-İş Sendikası, Kızılay'ın Etimesgut depolarında çalışan işçiler adına yürüttüğü toplu sözleşme görüşmelerinde bir sonuç alamayınca, 12 Ocak'ta greve başladı.

Bir yılı aşkın bir süre devam eden bu görüşmelerinde sendikanın 10 lira ücret zammını kabul etmeyen Kızılay, yemek ücretlerinin artırılmasına da yanaşmadı.

Likat-İş Sendikası Mali Sekreteri Ahmet Kurt, grevle ilgili olarak verdiği demeçte «Kuruluş gaye ve espirisi ile bir hamiyet ve yardım teşkilâtı olan Kızılay'ın emrinde çalışan vefakâr ve çilekeş işçilere reva gördüğü bu davranış cidden üzüntü vericidir» dedi ve grevin sendika talepleri kabul edilinceye kadar devam edeceğini açıkladı.

Ocak ayı sona ererken, grev devam ediyordu.

GENEL-İŞ'İN İSTANBUL'DAKİ BOYKOTU

İstanbul Belediye Temizlik, Fen, Park Bahçeler, Atölye Garajlar ve Makina Sanayi işyerlerinde görevli Genel-İş üyesi 10 bin işçi ücretlerini alamadıkları için 6 Ocak'ta direnişe geçtiler.

İşçilerin başlattığı direnişle ilgili olarak Genel-İş Sendikası Genel Başkanı Abdullah Baştürk bir demeç verdi ve İstanbul Belediye Başkanı Fahri Atabey'i istifaya çağır-
dı.

Baştürk verdiği demeçte, İstanbul Belediyesinin sözleşmeye göre vermesi gereken ikramiye, ücret farkları ve koruyucu giyim eşyasının ödenmemesi ile işçilerin bu kanuni direnişe geçtiklerini söyledi ve şöyle dedi :

«Hak edilmiş ikramiye, ücret farkı aylık ücret ve koruyucu giyim eşyalarını vermeden, işçiden aç karnına çalışma isteyen Atabey'in tutumu, Anayasamızda açıkça yer alan angaryadır. Ve 2,5 milyonluk bir beledenin Belediye Başkanı bu davranışları ile halkın gözünün içine baka baka Anayasa suçu işlemektedir.»

Belediye, işçi haklarını vereceğini bildirmesi üzerine direniş üç gün sonra sona erdi.

Sözleşmeler

5 sendika sözleşme imzaladı...

Türkiye Tekstil Örmecilik ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası (Teksif) Adana'da kurulu Bossa, Paktaş ve Güney Sanayii fabrikalarında çalışan 10 bin işçi için dördüncü dönem toplu iş sözleşmesini imzaladı.

Yapılan toplu sözleşme ile işçilere, birinci yıl 6, ikinci yıl da 6 olmak üzere 12 lira zam alındı, çocuk parası 7,5 liradan 15 liraya çıkarıldı, her yıl bir maaş tutarında ikramiye verilmesi, kıdem ve izinlere 6 gün ilave edilmesi kabul edildi, yemek ücreti de 240 kuruştan 385 kuruşa çıkarıldı.

Yeni sözleşme, diğer sosyal yardımlar konusunda da ileri hükümler getirdi.

ÇİMSE-İŞ'İN SÖZLEŞMESİ

Türkiye Çimento, Seramik ve Toprak Sanayii İşçileri Sendikası (Çimse-İş) bir süreden beri Sümerbank Genel Müdürlüğü ile, Yarımcı Seramik işyerindeki işçiler için yürüttüğü toplu sözleşme görüşmelerini Ocak ayı başında olumlu sonuçlandı.

Sendika ile işveren arasında görüşmeler bir ara uyuşmazlığa varmış ve Çimse-İş grev kararı almasına rağmen, daha sonra anlaşma sağlandı. Yeni sözleşme, Yarımcı Seramik Fabrikasında çalışan işçilerin saat ücretlerine iki yıl için 1 lira zam getirdi, asgari ücretler ise 20 lira olarak tespit edildi. Çocuk zammı da birinci yıl 15, ikinci yıl 20 lira kabul edildi, diğer sosyal yardımlarda da önemli artışlar sağlandı.

AĞAÇ-İŞ SENDİKASININ SÖZLEŞMESİ

Ağaç-İş Sendikasının, Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğü ile 3,5 aydır devam eden toplu sözleşme görüşmeleri 9 Ocak'ta olumlu sonuçlandı.

12 Kereste fabrikasında çalışan üç bine yakın işçi için imzalanan

ÖMER DENİZ
Ağaç-İş Genel Başkanı

sözleşme ile işçi ücretlerine günlük olarak seyyanen 575 kuruş zam, 50 kuruş kademe zammı, 275 kuruş yemek parası, 250 lira elbise ücreti, 200 lira doğum parası, 15 lira çocuk parası, 15 gün yıllık izin, 5 gün ücretli izin sağlandı.

Yeni sözleşme iki yıl süreli olacak.

Sözleşmenin yapılmasından sonra bir demeç veren Ağaç-İş Genel Başkanı Ömer Deniz, 2500 işçiye ileri haklar sağlandığını ve işverenin, tüm sendika isteklerini kabul ettiğini belirtti. Deniz: «Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğü ile yaptığımız bu sözleşme, her gün artan hayat pahalılığı karşısında işçilerin gittikçe ağırlaşan yaşama şartlarını biraz olsun hafifletecek niteliktedir. Ağaç-İş Sendikası olarak bütün amacımız işçinin, daha iyi bir yaşama düzeyine kavuşturulmasıdır ve bu inançla yürüttüğümüz sözleşme görüşmelerinde başarı elde ettiğimiz kanısındayız» dedi.

TEZ BÜRO-İŞ SENDİKASI YARDIM SEVENLERLE ANLAŞTI

Tez Büro-İş Sendikasının, Yardım Sevenler Derneği ile yaptığı sözleşme 22 Ocak'ta imzalandı ve bu işyerinde çalışan işçilerin ücretleri artırıldı, yeni sosyal haklar elde edildi.

Bir buçuk ay devam eden görüşmeler sonucu 100 işçinin yarar-

25-60 oranında artırıldı, 275 kuruş yemek parası, yılda iki ikramiye, parça başı iş yapan atölyelerde çalışanlara yüzde 25 oranında zam sağlandı.

Sözleşme ile ilgili olarak bir demeç veren Tez Büro-İş Sendikası Genel Başkanı Tahir Gerek, «Sendikamız hummalı bir çalışma devresi içine girmiştir, imzaladığımız bu sözleşmeyi diğerleri izleyecektir. Yardım Sevenler Derneğinde çalışan işçi arkadaşlarımıza başarılı bir sözleşme yaptığımızı kanısındayız» dedi.

BASIN-İŞ SENDİKASININ BURSADAKİ SÖZLEŞMELERİ

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası (Basın-İş) Ocak ayı içinde Bursa'da yayınlanmakta olan Hakimiyet ve Millet Gazeteleri ile sözleşme yaptı, Bursa'nın Sesi Gazetesi ile de bir protokol imzaladı.

Hakimiyet ve Millet Gazetesinde çalışan işçiler için yapılan sözleşme ile, ücretlere kademeli olarak, 150, 250 ve 300 lira zam, 25 lira çocuk parası, yıllık izinlerle, sosyal haklarda da yeni hükümler elde edildi.

NURETTİN YERDELEN

Basın-İş Genel Sekreteri

Bursa'nın Sesi Gazetesinin yayın hayatına yeni başlaması nedeniyle, bu işyeri ile Ağustos ayı içinde sözleşme yapılması kararlaştırıldı.

Sözleşmelerin imzalanmasından sonra bir açıklama yapan Genel Sekreter Nurettin Yerdelen, «Üyelerimize yeni bir çok haklar elde ettik. Neticeden memnunuz, taraflara hayırlı olmasını dileriz» dedi.

Sosyal güvenlik

Çeşitli

İşkollarında toptan işten çıkarmalar

İşverenler tarafından aylardır uygulanmakta olan ve giderek tehlikeli bir ortama dönmüş toplu işçi çıkarmalar, Ocak ayının başlarında da kendisini hissettirdi. Özellikle montaj sanayiinde görülen bu davranış, zaman zaman yapılan uyarılara rağmen daha da arttı. İşçileri açlık ve sefaletle sü-rüklemekten başka bir anlamı olmayan ve işverenlerin sistemli olarak geliştirdiği toplu işçi çıkarmalar, Türk-İş tarafından yayınlanan bir bildiri ile kamuoyuna duyuruldu ve bu davranış «işverenlerin kanunsuz zorbalığı» olarak nitelendirildi.

İşçilerin haklarını korumada meşru savunmaya geçecekleri bildirilen bu bildiride aynen şöyle deniyordu :

«Bir kısım işverenler, son günlerde işçileri hedef alan tehlikeli oyunlara başvurmayla başlamışlardır. Bu arada, özellikle montaj sanayiinde toplu işçi çıkarma teşebbüsleri ile karşılaşılımıştır.

İşverenlerin, toplu işçi çıkarmak suretiyle sendikaları zayıf düşürmek ve işçileri baskı altında tutup, toplu sözleşmelerde işçilere hiçbir hak vermemek için bu yola gittikleri anlaşılmaktadır.

İşverenler, bu amaçlarını gerçekleştirmek için kanunsuz lokavta başvurmaktan çekinmemişlerdir.

İşçinin en tabii ve anayasal haklarını kullanmasını önlemek için, kanunsuz hareketlere kaşurmaya bile göze alan işverenlerin, bu tutumlarının sonucunda karşılaşacakları tepkiyi de göze almış olmaları gerekir.

Kış ortasında açlığa mah-

küm edilen işçilerin, anayasal haklarını korumak ve kanunsuzluğu önlemek için girişecekleri her hareket tamamen meşru sayılmalıdır.

İşverenler, giriştikleri bu kanunsuz zorbalık karşısında işçilerin boyunlarını eğip susacaklarını sanıyorlarsa, yanlışlıklarını çok kısa bir süre de anlayacaklardır.

Türk İşçi Hareketi, işverenlerin kanunsuz davranışları ile karşı karşıya bırakılan, bas kı altında tutulmak istenen ve işsizliğe terkedilen işçi arkadaşlarının yanındadır; onlarla tam bir dayanışma hâlinde, bütün kanunsuzlukları önleme kararındadır.

Başta işverenler olmak üzere, diğer bütün yetkililerin, işçi hareketinin gücünü artık öğrenmiş olmaları gerekir.

Yurdumuza, belli bir ölçüde çalışma alanı yaratmaktan başka hiçbir yarar sağlamayan montaj sanayiinin, işçilere karşı giriştiği bu hareket, durumlarının yeniden gözden geçirilmesi gereğini de zorunlu kılmaktadır.

Montaj sanayiinin işçilere göz yuman yetkililerin, işçilerin girişecekleri Anayasal hakları koruma ve kanunsuzlukları önleme teşebbüslerinde de işverenlerin yanında yer almaya teşebbüsleri kanunsuzluğur suç ortaklığı olarak sayılacaktır.

Türk İşçi Hareketi, yasalara saygılı olduğunu, tahriklere kapılmamayı tercih ettiğini, bugüne kadarki tutumuyla kesin olarak ispatlamıştır. Aynı tutumu devam ettirmek işçi hareketinin samimi dileği. Ancak, bu iyi niyetin devamı, başta işverenler olmak üzere, yetkililer ve diğer bütün ilgililerin tutumuna da bağlıdır.

Şu anda, çalışma barışı bozulmak üzereyse, bunun bütün sorumluluğu işverenlerin omuzlarındadır.

Türk-İş bu açıklamasıyla, aynı zamanda gerekli uyarına görevini de yerine getirmiş ol-

İŞLERİNDEN ÇIKARILAN İŞÇİLER

Açlık ve sefalet mahkûm

duğu inancında bulunmaktadı-
r.»

ÇEŞİTLİ İŞKOLLARINDA DİRENİŞ

Bütün uyarılara rağmen, işverenlerin toplu işçi çıkarmaları yanında, çeşitli işkollarında işçi haklarını vermeme direnişi de alabildiğine geliyordu. Nitekim, tekstil işkolunda özel sektör işverenleri toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya yanaşmadıklarından ötürü Teksif sendikası kademeli olarak grev uygulamasına başlamış, Petrol-İş Sendikası, yabancı petrol şirketleriyle uyumsuzluğa düşmüş, Koop-İş Sendikası da, Tarım Kredi Kooperatiflerinde 6 bin işçisini greve sokmak zorunda kalmıştı.

Türk-İş, 20 Ocak günü yayınladığı bildiride, yetkililerin işçi sorunları üzerinde gerekli ilgiyi göstermemelerinden ötürü büyük bir sorumluluk taşıdıklarına dikkati çekerek şöyle diyordu :

«Sümerbank'la toplu sözleşme yapan Teksif Sendikamız, özel sektör işverenlerinin anlaşmaya yanaşmaması üzerine tekstil işkolunda grev kararı almış ve kararını kademeli olarak uygulamaya başlamıştır.

Tekstil işkolundaki işçilerin, diğer sektörlerle oranla daha düşük ücretlerle çalışmakta oldukları bilinen bir gerçektir. Gittikçe zorlaşan hayat şartları karşısında, tekstil işçileri için istenen ücret ve sosyal yardım zamları en tabii bir hak olmaktadır.

Tekstil işverenleri, kendileri için bir «altın dönem» olan 1950-1954 yıllarında tatlı kârlarının hayaliyle yaşamakta ve bu kâr marjından bir türü fedakârlık yapmamak için direnmektedirler. Oysa, geçen zaman ve gelişen şartlar, işverenlerin artık, anormal kâr peşinde koşmalarını engellemektedir. İşverenlerin herşeyden önce bu gerçeği anlamaları ve kârlarını dürüst ve makûl bir seviyeye indirmeye razı olmaları gerekir.

Bu gerçeğin ışığında hareket eden Teksif Sendikamız tekstil işçilerinin haklarını mutlaka almak için kesin karardır. Başlatılan ve başlatılacak bütün grevler, Türk İşçi Hareketi tarafından tamamen desteklenecek ve gerekirse, bu grevler daha da yayılacaktır.

YABANCI PETROL ŞİRKETLERİNDE

Üyemiz Petrol-İş Sendikası ile yabancı petrol şirketleri arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri de olumsuz sonuçlandığı için önümüzdeki günlerde bu şirketlerde greve gidilecektir.

Türkiyenin yeraltı servetlerini kendi çıkarlarına uygun olarak sömüren yabancı petrol şirketleri, Türk işçisinin emeğini de sömürmek peşinde koşmaktadırlar. Başta Petrol-İş Sendikamız olmak üzere,

Türk İşçi Hareketi buna asla izin vermemek kararındadır.

Yabancı petrol şirketleri, işçi haklarını vermek konusunda gerekli anlayışa erişinceye kadar, Türk İşçi Hareketinin mücadelesi devam edecektir.

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE

Koop-İş Sendikası ile Ziraat Bankası arasında yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde özellikle ücretler konusunda anlaşmaya varılamamış ve Tarım Kredi Kooperatiflerinde çalışan 6 bin işçinin greve gitmesi kararlaştırılmıştır.

İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası yaptığı resmi açıklamada, fiyatların bir yılda yüzde 20 oranında arttığını belirtmektedir. Özel teşebbüsün dahi kabul ettiği bu gerçek karşısında işçi ücretlerinde yapılacak yüzde 20 artış, sadece bir yıllık pahalılığı karşılayacaktır. Önceki yılda meydana gelen artışların sebep olduğu ve önümüzdeki aylarda görülecek fiyat hareketlerinin, işçilerin, zaten durmadan açık veren bütçelerinde yapacağı etkinin dikkate alınmaması, işçileri daha da zor duruma sokacaktır. Bu gerçeğe rağmen, Ziraat Bankasının işçi ücretlerine zam yapmaya yanaşmaması grevimizi kaçınılmaz kılmıştır.

Türk-İş, yetkililerin dikkatini, Tarım Kredi Kooperatiflerinde yapılacak grevin sonuçlarına çekmeyi görev bilmektedir.

Bütün bu şartlar altında Türk İşçi Hareketi önümüzdeki günlerde haklı olarak sert ve hırçınlaşan bir tutum içine girerek, haklarını korumak zorunda kalacaktır.

Türk-İş'in bugüne kadar yaptığı uyardımların dikkate alınmamış olması, bu sonucu doğurmuş bulunmaktadır.

Bu sonucun tek nedeni de yetkililerin işçi sorunlarına gerekli ilgiyi göstermemiş olmalarıdır. Dolayısıyla, hareketin sorumluluğunu bu ilgisizliğini sahipleri taşıyacaklardır.»

Türk Harb-İş Federasyonu milli sendika haline geldi

Türk-İş'e bağlı Harb-İş Federasyonu, milli sendika olma yolundaki çalışmalarını Ocak ayı içinde sonuçlandırdı ve Türk As-İş Sendikası da feshedilerek Harb-İş Sendikası kuruldu.

Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve yabancı uyruklu askeri işyerlerinde çalışan Federasyona bağlı 22 sendika-

dan 17'si feshedilerek Sendika kurulmuş oldu. Milli tipteki sendikaya, Türk As-İş Sendikası ve ona bağlı 5 şube de iltihak etti. Federasyona bağlı diğer beş sendika da en kısa sürede kongrelerini yaparak iltihak edeceklerini açıkladılar.

Böylece, harp sanayii işkolundaki tüm sendikalar, Türk-İş'in teşkilatlandırma prensibi içinde milli sendika haline gelmiş oldu.

Türk-İş'in yaptırdığı ilkokul

Türk-İş ile Norveç İşçi Dayanışma Konseyi tarafından Ankara'nın gecekondu semtlerinden biri olan Kaletpe mevkiinde yaptırılan beş sınıflı «Çalışanlar İlkokulu» törenle öğretime açılmıştır. Kısa sürede tamamlanan ve Kaletpe mevkiinin ihtiyacını tamamen karşılayan okulda 500 öğrenci okuyabilmektedir. Bütün eşyası Türk-İş tarafından sağlanan okulun bahçesi de düzenlenmiş ve büyük bir Atatürk büstü konmuştur.

SENDİKALAR HUKUKU

1. SENDİKALARIN DOĞUŞ SEBEPLERİ :

Sendikalar hukukunun bir hukuk dalı olarak belirmesi, 19. yüzyılın ikinci yarısına rastlar. Bu hukuk dalını doğuran sebepler, sanayi devrimiyle liberal kapitalizmdir. Sanayi devrimi ve liberal kapitalizm, büyük işletmelerde müşterek menfaatlara sahip işçi toplumunun doğmasına yol açmış ve işçiler bu menfaatlerini korumak için mesleki kuruluşlar halinde birleşmeğe başlamışlardır.

18. yüzyılın sonlarıyla 19. yüzyılın başlarında Batı Avrupa ülkelerinde yeni teknik buluşlar ve özellikle buhar gücünün makinelerde kullanılması, bu ülkelerin ekonomik ve sosyal hayatlarında büyük değişimler meydana getirmiştir. Kurulan fabrika ve işyerlerinde seri halde üretim, büyük sermaye birikimini doğurmuş; bunun sonunda kapitalist ekonomi ve liberal hukuk görüşü, daha çok iktisaden kuvvetli olanı; yani işvereni, işçiye karşı koruma yolunu tutmuştur.

Kapitalist ekonomi; prensip olarak devletin ekonomik hayata karışmamasını, serbest rekabeti, üretim araçlarının özel mülküyetini ve müteşebbisin azamî kâr sağlamasını öngörür. Serbest rekabet rejiminde, işverenler, bir maliyet faktörü olan ücreti düşürmek isterler. Bunun için de emeğin (işgücünün) karşılığı olan ücretin mümkün mertebe ucuz olmasına, çalışma süresinin uzatılmasına çalışırlar.

Gerçekten, kapitalist ekonomide, müteşebbisler, rakiplerinin aynı malı daha ucuz fiyata üretmeleri halinde kendilerinin piyasadan uzaklaşacakları korkusunu taşırlar. Bu korkunun nedeni, maliyet fiyatı müessesesidir. Maliyet fiyatını meydana getiren başlıca unsurlar, ham madde; enerji; sermaye faizi ve işçi ücretidir. Bunlardan ilk üçü üzerinde müteşebbisin etkide bulunması pek mümkün değildir. Oysa müteşebbis o devirlerde ücret unsuru üzerinde dilediği gibi müessir olabiliyordu. Nitekim; 19. yüzyılın sermayedarları, sefalet ücreti adı verilen çok düşük ücreti reddetmek isteyen işçiye, «bunu kabul etmezsen, şu kapının arkasında daha az güçlük çıkartan birçok arkadaşın bulunmaktadır» cevabını vermekteydiler. Maliyet fiyatının yükselmesine engel olmak isteyen diğer rakip sermayedarlar da aynı tutum içinde olduklarından, iş talebinde bulunan işçi ümitsiz ve çaresiz olarak teklif olunan ücreti kabul zorunda kalıyordu. Böylece işçi ücretleri gittikçe düşüyor ve 1830 yıllarında işçiler, kamu veya özel sektörden yardım almaksızın, aldıkları ücretlerle ailelerini geçindirecek parayı kazanamıyorlardı.

Liberal ekonominin egemen olduğu bu devirde öyle bir an geldi ki, artık ücretlerin daha çok düşürülmesi mümkün olamıyordu. Bunun üzerine, çalışma süresinin uzatılması yoluna baş vuruldu. 1835 yıllarında günlük çalışma süresinin 16,5 - 17 saati bulunduğu görülmektedir. İş bununla da bitmi-

yordu. Çalışma sürelerinin daha fazla artırılmasının fiilen mümkün olmadığına anlaşılmaya başlandı. Nitekim işveren, işçiye «eşini de fabrikaya gönder, o senden daha az bir ücretle yetinir, ücretiniz birleşince daha çok kazanmış olursunuz» diyordu. Kadınla birlikte yaşları çok küçük olan, meselâ 6 yaşındaki çocuklar da fabrikalarda çalışmaya başlamıştı.

Endüstri devrimiyle bir taraftan, feodal rejimin yıkılmaya başlaması sonucu, serbest kalan köylüler şehirlere akın etmiş, diğer taraftan da yeni ve büyük sanayi ile rekabet edemeyen küçük esnaf, atölyelerini kapatıp fabrikalarda çalışmak zorunda kalmıştır. Böylece küçük esnaf yerini sanayie terk etmiş, sosyal ve ekonomik şartları esaslı surette değişmiştir. Endüstri devriminden önce kendi atölyesinde bağımsız bir şekilde çalışan esnaf, bu devrimle birlikte fabrikalarda sert bir disiplin altında işverenin emrinde çalışan bağımlı (tâbi) kimseler haline gelmiştir.

Sanayi devrimi ve liberal kapitalizmin egemen olduğu bu devrede geçerli hukuk sistemi, liberal hukuktur. Liberal hukuk, irade muhtariyeti ve akit serbestisi esaslarına dayanır. Buna göre, hiç kimse istemediği bir akti yapmaya zorlanamaz. Taraflar diledikleri akti yapabilirler ve kanun önünde eşittirler. Bu itibarla hizmet aktinin tarafları olan işçi ve işveren bu aktin unsurlarını yani çalışma şartlarını serbest ve eşit olarak müzakere hakkını haizdirler. Ne varki bu serbesti ve eşitlik sadece kâğıt üzerinde kalmış, nazari bir değer taşımaktan ileri gitmemiştir. Zira, ekonomik yönden zayıf durumda olan, ihtiyaç ve zaruretlerin baskısı altında bulunan, işsizlikten korkan işçi; çalışma şartlarını (hizmet aktinin unsurlarını) işverenle gereği gibi tartışamaz; yürürlükteki ekonomik sistemin bir ilkesi olan rekabet, onu sefil bir ücret karşılığında herhangi bir işte çalışmaya kabule zorlamıştır. Bu suretle liberal hukuk ve kapitalist ekonomi sistemi, burjuva sınıfına öfke duyan ümitsiz ve yoksul bir hayat sürmeye mahkûm bir işçi sınıfı yaratmıştır. 1840 yılında Villerme tarafından, Morâl ve Siyasi İlimler Akademisinin talebi üzerine iki yıl süre ile pamuk, yün ve ipekli dokuma fabrikalarında yapılan bir gözlem ve anket, bu fabrikalarda çalışan işçilerin fizik ve morâl durumlarını, işçi sınıfına reva görülen haksızlıkları açık bir şekilde göstermiştir. 1830 ile 1840 arasındaki ekonomist ve sosyaloglar, bu haksızlıkları gidermek için devletin müdahalesini istemişler, işçilere daha iyi hayat ve çalışma şartları sağlayabilmeleri için koalisyon ve dernek kurma hürriyeti istemişlerdir.

İşte, sendika kurma fikri ilk defa bu şartlar altında ortaya çıkmıştır. İşçiler sanayi devrimi ve liberal kapitalizmin sonuçlarına karşı kendilerini savunmak zorunluluğunu duymuşlar, bunun için de mesleki kuruluşlar, sendikalar halinde birleşmek suretiyle çalışma şartlarının iyileşmesini, özellikle ekonomik ve sosyal menfaatlerinin korunması çarelerini aramışlardır. Ne varki siyasi iktidarlar ilk zamanlarda sendikaları yasaklamış ve kurucularını ceza tehdidi ile karşılamış, daha sonraları ise bunlara tolerans göstermiş ve nihayet meslekî kuruluşları kanun ve anayasa garantisi altına almak zorunda kalmıştır.

II. ÇAĞDAŞ SENDİKACILIK VE SENDİKALARDAKİ DEĞİŞMELER :

Yukarıda da belirttiği gibi, sendikalar, sanayi devriminin doğurduğu liberal ekonomi ve hukuk sistemine bir

teпки olarak doğmuştur. Liberal ekonomide üretim unsurlarından sermaye ön planda tutulmuş, emeğe karşı korunmuş-tur. Sermayenin bu üstünlüğü liberal hukuk sistemi tarafından da müeyyide altına alınmıştır. Liberal ekonomi ve hukuk sisteminin, üretimin önemli unsurlarından biri olan emeği, sermaye karşısında gereği gibi koruyamaması, büyük sınai tesislerde, büyük işyerlerinde toplanmış olan işçiler arasında sosyal dayanışma ve sınıf bilincinin doğmasına sebep olmuştur. Bu sosyal dayanışma ve sınıf bilincinin doğması, sendikaların kurulmasına yol açmış, böylece işçi sınıfı, organik olan sendikalar aracılığıyla üretimden daha çok pay almak mücadelesine girişmiştir. İşçi sendikaları, başlangıçta temsil ettikleri işçi kitlesinin üretim ve dolayısıyla milli gelirden daha çok pay alması için kavgacı bir tavır takınmıştır. Bu anlamda sendikaların ilk fonksiyonu, işçi sınıfının gasbedilen haklarını geri almak olmuştur. Gerek gasbedilmiş hakların geri alınabilmesi ve gerekse alınmış hakların korunabilmesi için sendikalar ilk kuruluş yıllarında devamlı mücadeleye etmek, çatışmak zorunda kalmışlardır. Bu nedenle sendikalar mevcut duruma daima itiraz etmişler, muhalefet göstermişler ve işverenle sürekli çatışma haline girmişlerdir.

Görülüyor ki, sendikacılık hareketi, başlangıçta, sendikaların temsil ettiği işçi sınıfının işverene karşı haklarını almaya ve bu hakları almak için gerekli mücadeleye girmeye yönelmişti. Sendikacılığın fonksiyonu, hak almak, bunun için mücadele etmektir. Sendikacılarda, kavgacı bir sendika anlayışı hakim bulunmaktaydı.

Sendikal hareket ve sendikacılığın gelişmesi günümüzde henüz bitmiş değildir. Sendikal faaliyet ve hareketler devamlı bir gelişme, bir değişme içindedir. Sendikalar, işçi sınıfının ekonomik ve moral kurtuluş özlemini temsil eden meslek kuruluşlarıdır, bu fonksiyon ve bu amaçla doğmuş, ortaya çıkmışlardır. Fakat sendikalar, 19. yüzyılın sonlarından itibaren bir taraftan çok güçlenmiş, diğer taraftan da yeni meslek alanlarına yayılmağa başlamıştır. Gerçekten, başlangıçta sadece kalifiye (vasıflı) işçilerin bir araya gelerek kurmuş oldukları sendikalar, daha sonra yeni meslek dallarına yayılarak, vasıfsız işçi sendikaları, hizmetli (müstaahdem) sendikaları, ziraat işçileri sendikaları, serbest meslek mensupları sendikaları ve hatta kamu personeli (memur) sendikalarına kadar genişlemiştir. Sendikaların yapı ve bünyesinde görülen bu değişiklik yanında, görevlerinde de köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Gerçekten, sendikalar, yukarıda da belirtildiği gibi, başlangıçta sadece işverene karşı işçinin gasbedilmiş haklarını talep eden ve bunun almak için işverenle çatışan birer kuruluş iken, daha sonraları zıt sosyal gruplar ve kamu makamlarınca ekonomik faaliyetin düzenlenmesinde işbirliğine çağrılmış bulunmaktadır. Görev değişikliği sonucu sendikalar, sosyal ve ekonomik kararların alınmasına gerçek anlamda katılmak istemektedir. Görülüyor ki, çağdaş sendikacılık iki büyük gelişme ve değişiklik getirmektedir. Bu gelişme ve değişme, sendikaların yapı ve görevinde ortaya çıkmıştır.

2. Sendikalardaki Yapısal Değişmeler :

a. Genel Bilgi :

Sendikalar başlangıçta belirli vasıfları haiz işçilerin bir araya gelerek müşterek mesleki menfaatlerini korumak için kurmuş oldukları kuruluşlardı. Bu kuruluşlar vasıflı işçi sen-

dikaları olup, bağdaşık bir görünüm arzlemektedirler. Fakat zamanla sendikaların daha geniş alanlara, yeni meslek dallarına yayıldığı görülmektedir. Artık sendikalizm sadece, vasıflı işçi sendikacılığı ile yetinmemektedir. Günümüzde sendikalizm, vasıflı, vasıfsız her türlü işçiyi kapsayan büyük işçi sendikaları, hizmetli sendikaları, serbest meslek mensupları ve memur sendikaları gibi çeşitli meslek dallarını kapsamış bulunmaktadır.

Sendikalizmin dar ve vasıflı işçi sendikacılığından daha geniş meslek gruplarına doğru yayılması, bazı zorunlu sebeplere dayanmaktadır. Bir defa, modern teknoloji, modern sanayi, vasıfsız işçilerin, beden işçilerinin önem ve sayısını büyük ölçüde azaltmıştır. Bugün beden işçilerine oranla hizmetli, teknisyen ve kadrolu personelde büyük bir artış göze çarpmaktadır. Endüstri devrimi nasıl, ziraat işçisi yerine sanayi işçisini getirmiş ise, modern teknoloji devrimi de beden işçisi yerine teknik personeli getirmiştir.

b. Elit Sendikacılığından kitle sendikacılığına geçiş :

Sendikalar ilk zamanlarda militan bir sendikacı elitin kuruluşu olarak doğmak, kurulmak eğilimini taşımışlar ve kapılarını her işçiye açmak istememişlerdir. Bu devrede sendikalar vasıflı işçi sendikaları şeklinde kurulmayı tercih etmişlerdir. Belirtelim ki, elit sendikacılığında sendika üyeleri çok az sayıda işçiden ibaret olduğundan, sendikal hareket işçi sayısının bütününe hakkını aramayı ve almaktan uzaktır. Fakat zamanla işçiler arasında ortak menfaat bilincinin doğması sonucu, sendikaların genişleyip büyüme ve böylece bir elit, vasıflı işçi sendikacılığından kitle sendikacılığına doğru gitme zarureti kendisini göstermiştir. Bunun sonucu olarak, sendikalar eskiden sadece meslek sendikacılığı esasına göre kurulurken, çağımızda endüstri sendikacılığı esasına göre kurulmağa başlamışlardır.

c. Meslek Sendikacılığından Endüstri Sendikacılığına Geçiş :

Aynı işi yapan şahıslardan kurulan sendikalara meslek sendikaları denir. Bütün yurt çapında marangozların veya boyacıların birleşerek Türkiye Marangozlar veya Türkiye Boyacılar sendikasını kurmaları halinde, meslek sendikacılığı söz konusu olmaktadır. Çağdaş sendikalizm meslek sendikacılığından endüstri sendikacılığına geçmiştir. Aynı iş kolunda, aynı sanayi dalında çalışan şahıslardan kurulan sendikalara endüstri sendikaları adı verilir. Meselâ şeker sanayi bir işkolu, bir sanayi dalıdır. Şeker sanayinde çok çeşitli işçiler, marangoz, makinist, tornacı, aşçı, garson vs. çalışır. Bunların meslekleri halinde birleşip ayrı ayrı sendikalar kuracakları yerde, tüm iş kolunda, çalışan ve çeşitli mesleki faaliyet gösteren bütün işçilerin birleşerek bir sendika kurmalarına endüstri sendikası adı verilmektedir. Bugün Türkiye'de sendikaların kuruluşu endüstri sendikacılığına dayanmaktadır. Maden - İş kolunda kurulan Maden - İş Federasyonu, Yol - İş kolunda kurulan Yol - İş Federasyonu, Metal - İş kolunda kurulan Metal - İş Federasyonu, Gıda - İş kolunda kurulan Tek Gıda İş Sendikası gibi.

Endüstri sendikaları, işçi dayanışmasını, meslek sendikalarına oranla daha iyi kurar, burada sendikalar, daha güçlü, daha büyük olurlar. Diğer taraftan işverenler, işkolu esasına göre kuruldukları için, toplu iş sözleşmelerinin yapılmasında veya bir iş mücadelesi olan greve baş vurmada endüstri sendikaları daha iyi sonuç ve başarı elde ederler.

Meslek sendikacılığı ile, işyeri sendikacılığını birbirinden

ayırmak lâzımdır. Bugün çağdaş sendikalizmde, özellikle Fransız sendikacılığında endüstri sendikacılığından işyeri sendikacılığına doğru bir kayış söz konusudur. İşyeri sendikalarının, endüstri sendikalarına, işkolu sendikalarına nazaran hem faydaları, hem de mahzurları bulunmaktadır. Ülkemizde işyeri sendikalarının kurulmasına mücadele edildiği gibi, işkolu sendikalarının kurulmasına da mücadele edilmiştir. Yalnız sendikalar kanununa göre kurulacak sendika işkolunda faaliyet gösterecek milli tipte bir sendika ise, bunun işyeri seviyesinde kurulması mümkün değildir. Zira işkolu, yani milli tip sendikaların kurulabilmesi için, o işkolunda çalışan işçilerin en az üçte birinin o sendikaya üye olması gerekmektedir.

d. Temerküz, Bürokrasi ve Sendika Demokrasisi :

Kitle ve dolayısıyla endüstri sendikacılığının doğması, sendikalarda çok büyük sayıda üyenin toplanmasına yol açmıştır. Endüstri sendikaları, millî veya federatif tipte kuruldukları ve tekrar kendi aralarında birleşerek daha üst kuruluş olan konfederasyonları meydana getirdikleri için, bu tip sendika, federasyon veya konfederasyonlarda büyük sayıda işçi toplanabilmektedir. Sendikalarda büyük sayıda işçinin toplanması, sendikal faaliyetin etki ve kuvvetini artırmakta, sendikalar yurt çapında baskı gücüne sahip olmaktadır.

Ancak sendikalarda büyük işçi yığınlarının toplanması, yani temerküz olayı, beraberinde sendikal hareket için çok büyük bir tehlike getirmektedir. Bu tehlike, bürokrasi tehlikesidir. Gerçekten büyük federasyon, millî tipte sendika ve konfederasyonların kendilerine yönetici olarak seçtikleri, yürütme kurulları, başkan ve genel sekreterleri temsil ettikleri kitleden oldukça uzaklaşmakta, kopmaktadır. Bilhassa tek sendikacılık ilkesinin uygulandığı ülkelerde özellikle Birleşik Amerika, İngiltere ve Federal Almanya'da bürokrasi tehlikesi açık bir şekilde, göze çarpmaktadır. Çünkü tek sendikacılıkta, her işkolunda tek sendika kurulduğu için, o işkolunda bulunan bütün işçiler bu sendikaya üye olmakta, böylece sendikanın üye sayısı artmaktadır. Büyük sendikaların yönetim ve yürütme organları, merkez teşkilatında çalıştığından, temsil ettiği işçi kitlesi ile direkt temas imkanını kaybetmektedir. Bunun sonunda sendika yöneticileriyle sendika üyeleri arasında bulunması gereken diyalog, karşılıklı temas, görüşme, sorunları birlikte çözüme imkanı kaybolmakta, ortadan kalkmaktadır. Bu ise, sendika organlarını, çoğu kez, temsil ettikleri kitlelerin sorunlarını bilmez duruma düşürmektedir.

Temerküz ve bürokrasi olayı, sendika demokrasisi ile de yakından ilgilidir. Sendika demokrasisinden maksat, üyelerin sendikanın iç hayatına, işleyiş, faaliyet ve kararlarına katılması, yöneticileri seçmesi, kararlara iştirak etmesi ve nihayet yöneticileri denetlemesidir. Sendikaların büyümesi, sendikal kuruluşların iç hayatının demokratik işleyişini tehlikeye düşürmektedir. Sendikanın yönetici grubuna muhalefet edebilecek üyeler, sendikadan ihraç edilmektedir. Büyük sendikalarda üyelerin çokluğu sebebiyle toplanma imkansızlığı yüzünden, üye yerine delege sistemine gidilmektedir. Meselâ duruma göre 10 veya 100 üye bir delege ile temsil edilmektedir. Delege sistemi sonucu, münferit üyeler sendikanın iç hayatını etkileyemez duruma gelmektedir. Üye yerine delege bu görevi yapmaktadır. Bunun sonucu, üyenin şahsi kontrol, denetim fonksiyonu da önemli ölçüde tehlikeye düşmüş bulunmaktadır. Çağdaş sendikacılıkta, sendika demokrasisinin tehlikeye düşmesi imkânı, sendikaların sosyal

hayata katılma olanaklarının artmasıyla daha da büyümektedir.

Anayasamız 46. maddesinde sendikaların tüzük, yönetim ve işleyişlerinin demokratik esaslara aykırı olamayacağını düzenlemekle sendika demokrasisine gereken önemi vermiştir.

Sendikalar amaçları ve görevleri icabı, temsil ettikleri işçilerin menfaatini korumak zorunda olduklarından, sendika demokrasisi ilkesi ile sendikanın etkenliği ilkesi çatışmaktadır. Bir Sendikanın üyelerinin ekonomik ve sosyal menfaatlerini tam savunabilmesi için, kuvvetli olması şarttır. Zayıf sendikalar, üyelerini tam temsil edemezler, iyi koruyamazlar. Tek sendika ilkesinin kabul edildiği ülkelerde, sendikalar daha müesir olmakla birlikte, sendika demokrasisi ilkesi oldukça zayıflamış bulunmaktadır.

3. Sendikalardaki Görevsel Değişmeler :

Sendikalar, başlangıçta, işçilerin ekonomik ve moral kurtuluş özlemini dile getiren, bu amaç için mücadele eden birer kuruluş idiler. Özellikle liberal ekonomi, demokrasi ve liberal hukuk sisteminin yaratmış olduğu ekonomik, hukuki ve demokratik ortamda zayıf durumda olan işgücünü korumak için, sendikalar sermaye karşısında büyük kavgaya ve mücadele göstermekteydi.. Bu anlamda, yukarıda da belirtildiği gibi, sendikalar başlangıçta iki asli görev üzerlerine almışlardır. Bu görevler, emeğin gasbedilmiş hakkını geri almak ve mevcut sosyal, ekonomik, politik duruma itiraz ederek işverence çatışma haline girip işçinin daha iyi yaşama imkanlarına kavuşmasını sağlamaktır. Böylece sendikaların başlangıçtaki asli görevi, işçi sınıfının refahını, yükselmesini ekonomik ve sosyal şartlarının iyileştirilmesini amaç edinmiş bulunmaktaydı. Liberal sistemde devlet, ekonomik hayata karışmayıp, ekonomik faaliyetlere seyirci kaldığı için, sendikalar işverene karşı kavgacı, mücadelecı bir rol oynuyorlardı. Fakat daha sonraları toplumdaki değişmeler, devletin ekonomik ve sosyal hayata gittikçe artan bir ölçüde müdahale etmesi, sendikaları kuvvetlerinin artması, sendikaları yeni amaçlar edinmeye ve bu amaçları izleyip gerçekleştirmeye, zorlamıştır.

İşçi kitlesinin, hayat seviyesinin yükselmesi, iki şarta bağlıdır: Bunlardan biri, işçilerin kendi hak ve menfaatlerinin bilincine ulaşip, aralarında sosyal dayanışma bağı kurmaları, diğeri de toplum hayatına katılma, iştirak etme bilincine varmalarıdır. Bu iki şart, işçi sendikalarının üstlenip yerine getirecekleri yeni iki görev yaratmıştır. Bu görevler işçi kitlesinin eğitimi ve sosyal bütünleşme amacı ile mesleki teşkilatlanma ve katılmalıdır. Çağdaş sendikalizm bugün bu yeni görevleri de üzerine almış bulunmaktadır.

aa. Sendikaların işçi kitlesi üzerinde eğitim ve öğretim görevi :

Sendikalar, liberal kapitalist devirde, işçiler nezdinde dayanışmanın anlamını, sosyal hayatta ve üretimde işgal ettikleri yerin önemini, insan hak ve haysiyetini, insana bağlı hakların varlık ve bilincini yarattılar. Sendikalar, işçileri eğiterek, kamuoyuna beyanat vererek, işçilerin sosyal sınıf ve sosyal dayanışma bilincinin meydana gelmesini sağladılar. Bu eğitimci hareket, işçilerin bağımsızlaşip, kurtulmalarının ilk tohumunu teşkil etti. Bunun sonucu olarak, kamu makamları, devlet güçleri ekonomik hayata müdahale etme zorunluğunu duymaya başladılar. Ekonomik faaliyetlerin daha

geniş ve elbirliği ile düzenlenmesi yolları araştırıldı. Böylece sendikalar, üye işçilerin yetişmesi, eğitilmesi ve sosyal hayatta cereyan eden olayların mahiyeti hakkında bilgi verme hususunda önemli görevler gördüler. Gerçekten sendikalar, işçilere, ekonomik kanunları, üretim tekniğini, gelir dağılımını anlattılar. Üretimde işçinin emeğinin büyük rolünü, buna karşılık milli gelir dağılımında çok az pay aldıklarını öğrettiler. İşçinin sosyal ve ekonomik hayatta, üretimde oynadığı rolü eğitim yoluyla işçiye anlatılıp, işçinin bilinçlenmesi, sendikaların en büyük görevlerinden birisini teşkil etmiş ve halen etmektedir. Eğitim ve yetiştirilmesinde, seminerler, oturumlar, araştırmalar, gazeteler, yayınlar araç olarak kullanılmıştır.

bb. Sendikaların sosyal bütünleşme görevi :

Sendikalar ilk kuruluş yıllarında sadece hak talep eden, mücadeleci, işverenle çatışan, çekişen bir kuruluş olup, işçinin maddi ve manevi yönden refahını, gelişmesini istiyordu. Sendikaların ulaşmak istedikleri amaçlar arasında, bilhassa çalışma şartlarının iyileşmesi, ücretin artması, çalışma saatlerinin azalması, sağlık şartlarının iyileşmesi, güvenlik tedbirleri ve özellikle, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına karşı tedbir alınması, yıllık izin gibi sosyo-ekonomik istekler yer alıyordu. Zamanla sendikaların hak alma ve mücadele fonksiyonuna yeni fonksiyonlar eklenmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi, devletin sosyal ve ekonomik hayatla müdahale etmeye başlaması, toplum hayatının değişiklikler göstermesi, üretim tekniğinde yeni buluşlar, işçi sendikalarının kuvvetlenmesi, bunların kamu hayatında yeni rol ve görevler almalarını gerektirmiştir. Devlet bu kadar büyük kitleyi bünyesinde top-layan sendikaları kavgacı bir kuruluş olarak sorumsuz ve yalnız başına bırakamazdı. Değişen bu yeni şartlar altında yapılacak iş, sendikaları sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesine, sosyal ve ekonomik kararların alınmasına çağırarak, onları kararlardan sorumlu yapmaktı. Böylece sendikalar, başlangıçta sahip oldukları hak alma ve çatışma fonksiyonlarını kaybetmemekle birlikte, bu görevlerinin yanı başında bazı yeni görevler yüklendiler. Bu görevler, sendikaların sosyo-ekonomik kararların alınmasına katılmasıdır.

Günümüzde sendikalar, karşı sosyal gruplarla (işverenler) devlet ve kamu otoriteleriyle sosyo-ekonomik hayatın düzenlenmesinde işbirliğine çağırılmakta, işbirliği yapmaktadır. Sendikaların bu katılma fonksiyonu üç şekil altında görülmektedir. Bunlardan biri, danışma görevidir. Sendikalar, kamu makamlar ve işverenler tarafından mesleki menfaatlerin mümessili sıfatıyla bazan doğrudan doğruya, bazan dolaylı olarak belirli sorunların çözülmesinde, belirli kararların alınmasında istişareye çağırılmaktadır. Böylece sendikalar sosyal hayatta önemli yer işgal eden bazı çalışmalara katılmaktadır. Meselâ Fransa'da, bugün sendikalar, plân hazırlama komisyonuna istişari nitelikte olmak üzere çağırılmaktadır.

İkinci şekil olarak katılma, işin düzenlenmesi şeklinde kendini göstermektedir. Burada işçi sendikaları, işverenlerle toplu iş sözleşmeleri yapmaktadır. Bugün bu sözleşmeler sosyal hukuku yaratan kaynakların başında gelmektedir.

Nihayet katılmanın üçüncü şekli olarak sendikalar, işyeri yönetimine iştirak etmektedirler. Bazı ülkelerde yönetime katılma sadece sosyal alanda olduğu halde, bazı ülkelerde hem sosyal, hem de ekonomik alanda olabilmektedir. Meselâ Federal Almanya'da işçi sendikaları sosyal ve ekonomik sevi-

yede yönetime katılmaktadır.

Bu gelişme, ilk sendikalizmin hak alma ve mücadele görevlerine, çağdaş sendikalizmin işbirliği, katılma görevlerinin eklenmesiyle işçi-işveren arasında yeni bir dengenin yaratılması, toplum hayatında sosyal barış ve düzenin kurulması amacını taşımaktadır.

Sendikalar katılma görevlerini, uzun bir gelişme sonucu kazanmışlardır. Yukarıda da belirtildiği gibi, sendikalar başlangıçta işverenle çatışmış, mücadele etmişlerdir. Zamanla bu çatışma, kavgacı çatışmadan görüşmeci (müzakereci) çatışma şekline dönüşmüştür. Sendikalar hukuku, doğuşunda, liberal hukukun bir yansıması, bir parçası olduğu için, burada sendikalar liberal açıdan düzenlenmiş ve devrin ekonomik, sosyal ve siyasi düzeni liberalizme dayandığından, sendikalar temsil ettikleri işçi sınıfının hakkını alabilmek için kavgacı mücadele, kavgacı çatışma yolunu tutmuşlardır. Fakat bu kavgacı çatışma, zamanla bazı gelişmeler sonucu görüşmeci, müzakereci çatışma şekline dönüşmüştür. Bu durum şu üç faktör neticesinde meydana gelmiştir. Önce sendikalar; iktidardan yetki istemişler, böylece siyasi, ekonomik ve sosyal hayata müdahale imkanını bulmuşlardır. İkinci olarak, sendikalar reformizm sonucu zıt sosyal güçlerle (işverenlerle) konuşma, müzakere yoluna gitmişler, barış içinde pazarlık ve görüşme imkanlarını elde etmişlerdir. Ve nihayet sendikalar zamanla kuruldukları meslek alanı itibarıyla da genişlemiş, başlangıçta sadece elit işçi sendikacılığına dayanan sendikalizm, giderek bütün işçileri ve hatta bütün çalışanları, müstahdemleri, memurları, serbest meslek mensuplarını kapsamıştır. Sendikal gelişme günümüzde daha da ileri giderek görüşmeci çatışmadan katılma ve işbirliğine doğru kaymış, böylece sendikalar, sosyal ve ekonomik hayatın düzenlenmesinde, işveren ve kamu otoriteleriyle bir masaya oturarak karar verme yetkisine sahip olmuşlardır. Bunun sonunda sendikalar, kamu gücünü belirli oranda temsil ve ifade eden sosyal kuruluşlar haline gelmiştir.

III. TÜRK SENDİKALAR HUKUKUNUN TARİHÇESİ

Türkiye'de sendikalar hukukunun tarihçesi çok yenidir. Buna karşılık Avrupa'da sendikacılık hareketleri 18. yüzyılın sonlarında sınıai devrimle birlikte başlamıştır. Türk sendikacılık hareketlerinin geç başlamış olmasının iki sebebi vardır. Bunlar ekonomik ve hukuki (siyasi) sebeplerdir.

Ekonomik sebepler :

Sendikacılık hareketi sanayileşme hareketi ile sıkı sıkıya ilgilidir. Sanayileşmiş ülkelerde birikmiş (temerküz etmiş) sermaye karşısında büyük bir işçi kitlesinin belirmiş olduğu görülür. Sermaye birikimini gerçekleştirememiş, sanayileşmeye geçememiş ülkelerde üretim veya daha genel bir deyimle ekonomik faaliyet, tarım ekonomisi ile küçük el sanayiine dayanır. Tarım ekonomisi ve küçük el sanayiinde ise sermaye ve işgücü (işçi) birikimi zordur. Tarım ekonomisinde (toprakta) çalışanlar ya bu toprağın mülkiyetine sahiptir, kendi mülkünde faaliyet göstermektedir, ya da bu toprağın işletme hakkına sahiptir, orayı kiralamış veya ortaklık, yarıcılık suretiyle bu toprağı işlemektedir. İster mülk sahibi, ister işletme sahibi olsun, bu kimseler işçi niteliğini taşımadıklarından, sendikal faaliyette bulunmaları söz konusu olamaz. Toprakta çalışanların bir kısmı ise tarım işçisidir. Ancak tarım işçileri, sınıai işletmelerde çalışan işçilere oranla özellikler taşır. Tarım işçileri yılın belirli ay ve mevsimlerinde faaliyet

gösterirler. Bunlar bir nevi mevsimlik işçilerdir. Diğer taraftan tarım işletmeleri birbirinden uzak ve çok dağınıktır. Burada çalışanların birbirleriyle temas kurmaları oldukça zordur. Nihayet tarım işletmelerinde sınıai işletmelerde olduğu gibi büyük sayıda işçi çalıştırılması çoğu zaman söz konusu değildir. Bu sebeple tarım alanında faaliyet gösteren kimseler, sosyal bir sınıf olma ve bu sınıfın menfaatlerini korumaya yönelmiş olan sendika kurma bilincine çok geç ve hatta zor varmaktadır. El sanayii, küçük atölyelerde üretim faaliyetinde bulunur. Bu atölyelerde bir usta, bir kaç kalfa, bir kaçta çırak bulunur. Bunlar arasında sıcak bir aile ilişkisi hâkimdir. Esasen atölyelerde çalışanların sayısı çok az olduğundan el sanayii veya küçük sanayi de sosyal sınıflaşma ve dayanışma bilinci gerçekleşememiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ülkemizde ağır sanayii ve endüstrileşme hareketi çok ilkel ve geri kalmış bir durumda bulunuyordu. Bazı sanayii dalları meselâ devlet demir yolları vesaire gibi kurulmuş ise de, bunlar da yabancı şirketlerin imtiyazı altında idi. İşte gerek Osmanlı İmparatorluğunda ve gerekse Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de sermaye birikimi ve sanayileşme çok zayıf olduğundan, sınıai işçilerin çoğalması da mümkün olamamıştır. Ancak 1950 yıllarından sonradır ki, Türk toplumunda sınıaleşme hareketi başlamış, böylece bir yandan sermaye, bir yandan da üretimin diğer unsuru olan emek, çoğalıp, örgütlenmeye, menfaatlerini savunmaya başlamışlardır.

Hukuki ve Siyasi sebepler :

Gerçek sendikacılık, ancak hür ve demokratik ülkelerde doğup yayılabilir. Sendikacılık, işçilerin teşkilatlanarak mesleki menfaatlerini savunmak anlamını taşır. Gerçek anlamda sendikalizmin doğabilmesi için, sendikaların kurulacağı ülkede siyasi ve hukuki rejimlerin demokratik rejimler olması gerekir. Sendikalaşma, işçilerin birleşme hak ve hürriyetinin tanınması, serbestçe kullanılmasıdır. Bir hak ve hürriyetin tanınması, serbest bir şekilde kullanılması ise, ancak demokratik hukuk devletinde söz konusu olabilir. Ülkemizde, Osmanlı İmparatorluğu, demokratik hukuk devleti anlayışına, hür siyasi bir rejime dayanmıyordu. 1909 da İkinci Meşrutiyetin ilânından sonra meydana çıkan hürriyet havası içinde İstanbul'da bazı kamu müesseselerinde, kamu hizmeti gören işyerlerinde çalışan işçilerin greve başvurmaları üzerine, kamu kesiminde grevi yasaklayan bir kanun çıkartılmıştır. 1909 yılında çıkartılan bu kanun, «Tatili Eşgal Kanunu» adını taşımaktadır. Bu kanun, kamu kesiminde grevi yasak ettiği gibi, kamu hizmeti gören işyerleri ve müesseselerde bundan böyle yeni sendikaların kurulamayacağını ve şayet kurulmuş sendikalar var ise, bunların da feshedilmiş olduğunu hükme bağlamıştır. Böylece bu kanunla sendika kurma hak ve hürriyeti 1909 yılından itibaren kamu kesiminde ortadan kaldırılmıştır. 1909 yılında özel işyerleri (özel sektör) için geçerli olan Cemiyetler Kanunu her ne kadar açık bir şekilde sendika kurmayı yasaklamamış ise de, bu devrede adı geçen yerlerde de sendikaların kurulamadığı görülmektedir. 1938 yılında çıkartılan Cemiyetler Kanunu ile sendika kurma hakkı özel sektörde de açıkça ortadan kaldırılmıştır. Bu kanunun 9. maddesine göre, «sınıf esasına veya adına dayanan» dernekler kurulamaz. Ülkemizde 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu yürürlükte bulunduğu sürece sendikalar kurulamamıştır. 1946 yılında Türk toplumunda demokratik hayat tec-

rübesi başlamıştır. 1946'ya kadar tek partili otoriter rejim yıkılmış, bunun yerine çok partili demokratik hayat kurulmuştur. Çok partili hayatın başlamasıyla 1946 yılında Cemiyetler Kanunu değiştirilerek yeni bir Cemiyetler Kanunu çıkartılmıştır. Bu kanun 1938 tarihli kanunda yer alan sınıf esasına dayalı cemiyet kurma, yani sendika kurma yasağını kaldırmıştır. Bu kanundan yararlanılarak ülkemizde bazı işyerlerinde sendikalar kurulmuştur. Ancak bu sendikaların politika yaptıkları, memleket menfaatleri aleyhinde çalıştıkları gerekçesiyle devrin hükümeti sendikaların kapatılması çarelerini düşünmüştür. Bu arada köklü bir görüş belirmiş ve sendika kurmanın, cemiyet kurmaktan farklı bir hak olduğunu ileri sürerek, sendikaların Cemiyet Kanunu ile düzenlenecği yerde, özel bir sendikalar kanununun çıkartılmasını savunmuştur. Bunun üzerine 1947 yılında 5018 sayılı işçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkındaki kanun çıkartılmıştır. Türk Hukukunda yaygın bir görüşe göre, Türk Sendikalizminin başlangıç tarihi 1947'dir. Bu yılda sendika kurma hakkını düzenleyen özel bir sendikalar kanunu çıkartıldığı için, bu görüş savunulmaktadır. Bundan sonra ülkemizde çeşitli sendikalar kurulmuştur. Fakat 5018 sayılı Sendikalar Kanunu Türkiye'de tam ve hür bir sendikacılığı getirmiş sayılamaz. Sendika, işçi sınıfının mesleki menfaatlerini savunan bir kuruluştur. Bu menfaatlerin tam manasıyla korunabilmesi, temsil edilebilmesi için sendikaların iki büyük vasıtaya sahip olması gerekir. Bunlardan biri, toplu iş sözleşmesi yapmak, ikincisi ise gerektiğinde greve baş vurabilmektir. 5018 sayılı sendikalar kanunu ile 3008 sayılı İş Kanunu, toplu iş sözleşmesi hakkı ile grev hakkını sendikalara tanımadığı için, o devrede kurulan sendikaların etkili bir şekilde çalıştığını iddia etmek ve böylece hür ve demokratik bir sendikalizmin varlığından söz etmek mümkün değildir. Diğer taraftan 1956 tarihlerinden sonra, Demokrat Parti iktidarı otoriter bir yola gitmeye yüz tuttuğundan çıkartmış olduğu 6761 sayılı (1956'da) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Kanunla sendika hürriyeti önemli ölçüde sınırlandırılmıştır.

1961 yılına kadar Türkiye'de sendikalizmin tam manasıyla gelişmemiş olduğunu görmekteyiz. 1961 Anayasası 46. maddesiyle ilk defa sendika kurma hak ve hürriyetini anayasa garantisi altına almıştır. Oysa 1924 Anayasası 70. maddesiyle fertlere, dernek kurmak ve toplanma hak ve hürriyetini tanıdığı halde sendikalardan bahsetmemiş bulunmaktaydı. Esasen 1924 Anayasası, liberal bir anayasadır. Liberal anayasalar, sosyal hakları, ekonomik hak ve hürriyetleri düzenlemeyen anayasalardır. 1961 Anayasamız ise, sosyal bir anayasa olma niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle «Sosyal ve İktisadi haklar ve ödevler» başlığını taşıyan 3. bölüm, 40. madde ile, hür sendikacılık hakkını Türk işçilerine tanımış ve anayasa garantisi altına almıştır. Keza 47. maddesiyle de toplu sözleşme ve grev yapma hakkını işçilerimize tanımıştır.

Bu anayasa uyarınca 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanunu çıkartılmıştır. Bu kanun, geniş hak ve hürriyetler tanımak suretiyle ülkemizde hür sendikacılığın ilk temel kanunu olmuştur. 1970 yılında 274 sayılı Kanunun bazı maddeleri 1317 sayılı kanunla değiştirilerek, uygulamada görülen bazı aksaklıklar ortadan kaldırılmıştır.

**Gelecek Yazı :
Sendikanın Tanımı
ve Unsurları**

Dünyada

İngiltere'de elektrik işçileri grevi

İngiltere'de elektrik işçilerinin grevi, Londra'yı sekiz gün karanlığa boğdu. Ücretlerine artış isteyen sendikanın talebini kabul etmeyen işverenlere karşı girişilen grev Londra şehrinde hayatı büyük ölçüde durdurdu.

Fabrika ve elektrik iş gören yerlerin tamamen durması bir yana, gece Londra zifiri karanlığa boğuldu. İngiliz Hükümeti, grevin altıncı gününde Başbakan Edward Heath Başkanlığında yaptığı toplantıdan sonra ülkede olağanüstü hal ilân etti. Grevin sekizinci günü de anlaşamaya varılarak işçi istekleri kabul edildi.

Grev süresince, şehrin karanlığını kısmen gideren, vasıtaların devamlı far yakmaları büyük olayların doğmasını önledi. Bu arada bazı benzin istasyonları da, iptidai araçlarla benzin ikmalini yapmak zorunda kaldılar. Buna rağmen halk, elektrik işçilerine ücret zammını makul gördüğü için, bu karanlığa karşı tepki göstermedi ve böylece anlaşma sağlandı.

ALMANYADA İŞÇİLERE YENİ HAKLAR VERİLİYOR

Federal Alman Hükümeti tarafından hazırlanan bir tasarıya göre, işçiler işyerlerinde mesleğin ilerlemesini sağlamak üzere işverenle karşılıklı görüşmede bulunacak ve hükme bağlandığı takdirde bu haklardan yararlanacaktır.

Tasari, işçilere şahsi dosya ve sicillerini görme hakkını da verecek ve şikayetler ayrı ayrı incelenerek karara bağlanacaktır. Bundan ayrı olarak, işçi temsilcileri de, işletmenin alacağı her karar hakkında bilgi alarak istişarede bulunacak, gerektiğinde oy hakkına da sahip olacaktır.

Hükümet tarafından hazırlanan tasari, sendika ve işçi çevrelerinde olumlu karşılandı.

İNGİLİZ HAVA YOLLARINDA GREV

İngiliz Havayolları (BOAC) nda çalışan 4000 mühendis, teknisyen ve işçi, Ocak ayı sonlarında greve başladı. İşveren sendikanın istediği yüzde 7 oranındaki zamma karşılık yüzde 3 verince, işçiler iki gün devam eden grevden sonra isteklerini kabul ettirdiler.

Grev süresinde İngiltereden BOAC şirketine ait hiçbir uçak kalkmamış ve bu yüzden hava trafiği oldukça karışmıştır.

İTALYA'DA 24 SAATLİK GREV...

İtalyan Liman İşçileri Sendikası, 148 İtalyan limanında uygulanan 24 saatlik bir grev yaptılar. Bu süre sonunda ücret konusundaki anlaşmazlık giderildi ve liman işçilerinin istekleri kabul edildi.

CHRAYSLER OTOMOBİL İŞÇİLERİNİN GREVİ

Amerikan Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası ile ChraySLer Otomobil fabrikası arasındaki uyuşmazlık, sendikanın grevinden sonra işçiler lehine sonuçlandı.

Amerika ve Kanada'daki fabrikalarda çalışan 120 bin işçi greve katıldı.

ELEKTRİK İŞÇİLERİ GREVİ

Karanlık Londra

POLONYA'DA 3000 İŞÇİ GREVDE...

Polonya'nın Gdansk limanında çalışan 3000 işçi, hayat pahalılığı nedeniyle ücretlerinin artırılması ve daha önce meydana gelen olaylarda tutuklu bulunan 200 işçinin serbest bırakılması için grev yaptılar. Dört gün devam eden grevden sonra, hükümet yetkilileri işçi isteklerini yerinde gördüklerini belirttiler ve grev sona erdi.

“Çalışanlar İlkokulu” açıldı...

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ile Norveç İşçi Dayanışma Konseyi Ankara'nın gecekondü semtlerinden Kaletepe mevkiinde ortaklaşa bir İlkokul yaptırmışlardır. «Çalışanlar İlkokulu» adı verilen okul beş sınıflı olmuş ve Ocak ayı içinde öğretime açılmıştır. 500 öğrencinin okuyabileceği okulun açılış törenine Norveç'li sendikacılar da gelmişlerdir. Okul Türk-İş Başkan Vekili Kemal Özer tarafından açılmıştır. Resimlerde «Çalışanlar İlkokulu» ile kalabalık bir vatandaş topluluğunun hazır bulunduğu açılış töreni görülüyor.

Teksif Sendikası Ocak ayı içinde, özel kuruluşlara ait 22 fabrika ve atölye'de grev yapmıştır. Toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamaması nedeniyle İstanbul'da kurulu bulunan fabrikalardaki grevlere 7600 Teksif işçisi katılmıştır. 18 Ocak'ta başlayan ve kademeli olarak uygulanan grev, büyük bir dayanışma içinde yürütülmüş ve işçi, hakları alınincaya kadar mücadeleye devam edeceğini ilân etmiştir. Yukarıdaki resimde Narin Mensucat fabrikasındaki grev sırasında davul-zurna ile oynayan işçiler görülüyor...